Poštnina plačana v gotovini.

Leto LXX. št. 271 — Ljubljana, petek 26. novembra 1937 — Cena Din 1.–

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvzemši nedelje in praznike — Inserati do 80 petit vrst à Din 2, do 100 vrst à Din 2.50, od 100 do 300 vrst à Din 3, večji inserati petit vrsta Din 4.—. Popust po dogovoru, inseratni davek posebej — »Slovenski Narod« velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za inozemstvo Din 25.—. Rokopisi se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Kopitarjeva ulica štev. 5
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Strossmayerjeva 3b — NOVO MESTO, Ljubljanska c., telefon št. 26 — CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št 65; podružnica uprave: Kocenova ul. 2, telefon št. 190 — JESENICE: Ob kolodvoru 101.

Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351

Pred francoskim obiskom v Londonu:

Angleško - francoska solidarnost

Angleški razgovori z Nemčijo ne morejo niti najmanj prizadeti interesov Francije in njenih zaveznikov v srednji Evropi

London, 26 nov k Angleški tisk pozdravlja z velikim zadovoljstvom napovedani prihod Chautempsa in Delbosa v London. Po vsem, kar so poročali in še več zamolčali o obisku lorda Halifaxa v Berlinu, je naletelo povabilo angleške vlade francoskima državnikoma na popolno odobravanje javnosti

Česar politična javnost v Angliji najmanj želi, je to, da se ne bi zbudil vtis, da se namerava akcija angleške vlade za zbližanje z Nemčijo izvesti za ceno žrtve ali vsaj oslabljenja obstoječega prijateljstva s Francijo.

Povabilo Chautempsu in Delbosu naj bi tudi pomenilo, da angleška vlada ne mara usvojiti metode dogovorov v dvoje, kar bi nedvomno ustrezalo nemški želji. *Angleška vlada hoče pokazati, da je vprašanje zboljšanja angleško-nemških odnošajev neločljivo od skupne zagotovitve miru, in da ne misli sklepati aranžmajev, ki bi prizadeli interese ali občutljivost drugih brez soglasja z vsemi prizadetimi.*

Poleg vse diskretnosti, ki jo hoče obvarovati angleška vlada v tem primeru in ki zbuja razne dvome, vsekakor vsaj tega ne misli prikrivati. *Chamberlain je ponovno izjavil v parlamentu, da v akciji za ustvaritev boljših odnošajev z Nemčijo ni ničesar, kar bi škodovalo bodočnosti Francije in njenih zaveznikov.* Lord Halifax ni sprejel nobene obveznosti niti ni dal v Berlinu kakih obveznih obljub. Ko bodo francoski državniki prišli v London, ne bodo postavljeni pod nobeno izvršeno dejanje. V kolikor bo šlo pri nadaljnjih razgovorih z Nemčijo za Francijo, se bodo vodili v soglasju z njo in po njej z njenimi zavezniki. Anglija je podvzela prijateljski korak napram Nemčiji ter ne želi zbuditi vtisa, da ga je izvršila v strahu pred njo.

Obisk Chautempsa in Delbosa v Londonu bo nova manifestacija angleško-francoske solidarnosti, ki jo hoče Anglija prav v tem trenutku čim bolj poudariti. Chamberlain je zavrnil kot neosnovane vse kombinacije listov, da gre za prepustitev svobodne roke Nemčiji v Srednji Evropi kot kompenzacijo za odložitev nemških kolonijskih zahtev.

V čem je uspeh Halifaxovega obiska v Nemčiji, se za sedaj prav za prav ničesar pozitivnega ne ve. Člani angleške vlade, ki so edini poučeni o njem, so vezani na največjo diskretnost. Brškone se tudi ničesar ne bo zvedelo pred končanim obiskom francoskih državnikov v Londonu.

Chamberlain je napovedal da bo po tem obisku morda mogel podati parlamentu potrebna pojasnila, izjavil pa je tudi, da se brez popolnega obvestila parlamentu angleška vlada ne namerava spuščati v nobene nove pogodbe niti sprejeti novih obveznosti.

Francija ne bo zapustila zaveznikov

Pariz, 26. nov. o. V pariških političnih krogih je zavladalo veliko vznemirjenje zaradi najnovejše nemške diplomatske ofenzive, ki naj bi imela namen porušiti ravnovesje v srednji Evropi in na Balkanu in tako izigrati zapadne velesile. Listi naglašajo, da Francija za dozdevno nemško prijateljstvo ne sme zapustiti svojih dosedanjih zaveznikov v srednji in jugovzhodni Evropi. »Paris Soir« poudarja, da se takšno prijateljstvo ne more kupiti na škodo starih prijateljev in zaveznikov. Potovanje Delbosa v srednjo Evropo bi postalo docela nesmiselno, če bi Francija pristala na nemške predloge.

ČSR in pogajanja z Nemčijo

Praga, 26. nov. k. Listi se zelo obširno bavijo z raznimi izjavami v angleškem tisku o dozdevnih uspehih obiska lorda Halifaxa v Nemčiji, zlasti pa o kombinacijah »Manchester Guardiana«.

Tako pišejo »Lidove noviny«, ki imajo tesne zveze z zunanjim ministrstvom, med drugim:

Če so pred obiskom lorda Halifaxa v Nemčiji trdili na angleških uradnih mestih, da ne gre za kaka pogajanja, temveč za povsem informativno potovanje, je danes jasno, da je res tako tudi bilo. Angleška politika uporablja po pravici vsako sredstvo za proučitev, s kakšnimi pogoji je mogoče z Nemčijo skleniti dostojen sporazum. Po prvih vtisih, ki se izražajo v angleškem tisku, je verjetno, da po dejstvih, ki jih je lord Halifax ugotovil v Nemčiji, britanska vlada ne goji velikega upanja v možnost zaključitve sporazuma z Nemčijo.

Povsem je nemogoče, da bi Anglija dovolila Nemčiji svobodne roke v srednji Evropi. Tudi glede vprašanja kolonij se Nemčija ne more sama pogajati z Anglijo, temveč mora voditi račun tako o Franciji kakor o Društvu narodov.

Dokler ne bomo točno informirani, kaj so nemški državniki govorili z lordom Halifaxom o Češkoslovaški, nočemo izraziti svojega mnenja in označiti svojega stališča, že sedaj pa moremo reči, da ostajamo, čeprav popolnoma razumevamo interes Nemčije pri usodi sudetsko-nemške narodne manjšine, tudi dalje dosledno na stališču, *da je reševanje manjšinskih vprašanj povsem notranja zadeva Češkoslovaške, z mednarodnega stališča pa priznavamo samo možnost vpliva Društva narodov. Prav tako moramo takoj odkrito in energično povedati, da ne bomo pristali na nobeno obliko narodnostno-manjšinske politične avtonomije, ki bi oslabljevala in ogražala notranjo kohezijo naše republike. Pripravljeni smo sporazumeti se z Nemčijo pod znanimi pogoji, da v nobeni obliki ne bo prizadeta suverenost države niti v zadevah, ki se tičejo notranje politike, niti v zadevah, pri katerih gre za vprašanja zunanje politike.*

Zaupnica Chautempsovi vladi

1700 milijonov frankov za zboljšanje plač državnih uslužbencev

Pariz, 26. novembra. w. Zbornica se je sestala ob 23.30. ponoči. Pred sejo so imeli komunisti sejo, na kateri sicer ni prišlo do nobenega sklepa, pa se je vendar videlo, da ne nameravajo glasovati proti vladi Chautempsa, ako bi postavila vprašanje zaupanja. Po odklonitvi predloga za odgoditev in po govorih nekaterih poslancev o predlogu glede plač državnih nameščencev je ob 2. zjutraj povzel besedo predsednik Chautemps, ki je v daljšem govoru izjavil, da mora vlada glede na državne finance odkloniti še večje želje državnih nameščencev glede njihovih plač. Ob 5. zjutraj je bilo glasovanje, ko je vlada postavila vprašanje zaupanja. Pri glasovanju je bil vladni predlog skoraj soglasno, namreč s 518 glasovi proti 6 sprejet. Tudi komunisti, ki so v začetku zastopali obširnejše zahteve uradnikov, so končno glasovali za vlado. Vladni predlog določa v proračunu za l. 1938 1700 milijonov frankov za zboljšanje plač državnih nameščencev.

Vodja francoskih komunistov pri Negrinu

Republikanska vlada namerava poostriti ukrepe proti anarhističnim sindikalistom

San Sebastian, 26. nov. AA. Po vesteh iz Barcelone je Negrina obiskal voditelj francoskih komunistov Thorez, takoj nato pa se je Negrin posvetoval še s sovjetskim poslanikom, od katerega je zahteval nujno pomoč. Posvetovanja sta se udeležila tudi notranji minister Sasago in vojni minister Prieto in je bilo sklenjeno, da se bo še strožje postopalo proti anarhističnim sindikalistom.

Francov zastopnik o odnošajih z Anglijo

London, 26 nov. AA. Novoimenovani zastopnik nacionalistične Španije v Londodu vojvoda Alba je med drugim izjavil:

Moramo se veseliti, da se zopet vračamo v okvir starih trgovinskih zvez in da ima Velika Britanija zopet prvo mesto, kakor ga je imela prej. To dejstvo spravlja na dnevni red mnogo važnih vprašanj med našima dvema državama. Upam, da bomo prišli kmalu do normalnih diplomatskih stikov. Anglija se lahko zaveda, da je vlada generala Franca za mir z Veliko Britanijo. V Evropi je sovražnik nacionalne Španije, samo boljševizem.

Vojvoda Alba je še omenil, da rabi nacionalna Španija premog in bombaž, kar vse to lahko izvaža Velika Britanija Na drugi strani je Velika Britanija zelo zainteresirana pri naravnih zakladih Španije.

Kitajci v protiofenzivi

Japonsko prodiranje proti Nankingu ustavljeno

ŠANGHAJ, 26. nov. g. Dobro oborožene divizije nacionalne vojske generala Čanghajška so se pri Vusihu, severno od jezera Tajhu, postavile v bran in prešle v protinapad. Razvila se je ogorčena bitka, katere izid pa še ni znan. Tudi pri Visungu so japonske čete trčile na hud kitajski odpor. Vse kaže, da je japonski pohod proti Nankingu za sedaj ustavljen. Po vesteh iz japonskih virov pripravljajo sedaj Japonci ofenzivo velikega obsega, ki ima za cilj zavzetje južno-kitajskega glavnega mesta Kantona. Letalski napadi zadnjih dni na Kanton predstavljajo začetek te ofenzive.

Kitajsko prebivalstvo še vedno beži iz Šanghaja

Šanghaj, 26. nov AA. Kitajsko civilno prebivalstvo še vedno beži iz Šanghaja. Včeraj je z nekim italijanskim parnikom odpotovalo nad 200 uglednih bančnikov in podjetnikov. Med njimi je tudi bivši kitajski finančni minister Sung, ki je igral veliko vlogo pri financiranju vojne kot predsednik odbora za »posojilo svobode«. Odbor je zbral pol milijarde dolarjev.

Šanghaju grozi lakota

Šanghaj, 26 nov. AA. Šanghaju in njegovi okolici grozi lakota. Uradno poročajo, da je **živeža samo za tri dni. Bati se je** nemirov. Zdi se, da bodo Japonci dovolili kitajskim kmetom, da se vrnejo na svoja posestva v okolici Šanghaja in obdelajo zemljo. Za sedaj prihaja živež samo z majhnimi obrežnimi ladjicami. Pred trgovinami z rižem se zbirajo velikanske množice, tovorne avtomobile, ki prevažajo živež iz skladišč v mesto, pa spremljajo vojaški oddelki. Položaj je kočljiv posebno zato, ker se je v Šanghaj zateklo več ko milijon beguncev.

Spor zaradi kitajskih carin

London, 26. nov. AA. Reuter poroča iz Šanghaja: Zadeva s kitajskimi carinami, ki so zastavljene za kitajske dolgove, povzroča velike težave. Japonske čete hočejo prevzeti kontrolo nad to carinsko službo in se ne marajo pogajati s tujimi zastopniki. Če bodo Japonci vztrajali pri svoji namері, se bo zrušil ves sistem mednarodnih financ na Kitajskem.

Upravnik kitajske carinarne je prepovedal raztovarjanje blaga z ladij, vsidranih pred pristaniščem Putungom, v delu luke, ki leži severno od reke Sučova, pred pasom, ki je pod japonskim nadzorstvom Ta ukrep je še bolj poostril do skrajnosti zapleteni položaj šanghajskih carinarnic

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Stavbno delavstvo pred mezdnim gibanjem

Sklenitvi nove kolektivne pogodbe baje niti delodajalci ne bodo nasprotovali

Ljubljana, 26. novembra

Letošnja stavbna sezona bo kmalu končana, zato se zdi morda nekoliko nenavadno, da se začenja mezdno gibanje ob koncu sezone. Toda tudi lani so se zastopniki delodajalcev stavbne stroke začeli pogajati za sklenitev kolektivne pogodbe ob koncu sezone in sicer šele decembra. Pogajanja so se tako zavlekla, da niso bila končana niti v živahni letošnji sezoni. Gre za to, da v novi sezoni stopi v veljavo nova, novim razmeram primernejša kolektivna pogodba. Zdi se, da sklenitvi nove kolektivne pogodbe ne nasprotujejo niti delodajalci ki kažejo nerazpoloženje proti nekaterim določbam stare pogodbe.

Zveza stavbnih delavcev Jugoslavije, podružnica v Ljubljani (Savez gradjevinskih radnika J.) je predložila sredi novembra Delavski zbornici spreminjevalne predloge za sklenitev nove kolektivne pogodbe. Delavska zbornica je v sredo sklicala na informativni sestanek zastopnike delavstva in delodajalcev. Na sestanku (v Delavski zbornici) so zastopniki delavstva formulirali svoje zahteve. Ob tej priliki so zastopniki obeh strank tudi obravnavali nekatera vprašanja, ki so več ali manj v neposredni zvezi s sklenitvijo nove pogodbe, odnosno s spremembo določb v stari pogodbi.

Prišlo je do sporazuma, da bo odslej v individualnih sporih med delodajalci in delavci posredovala Delavska zbornica. Referent Delavske zbornice bo skušal doseči poravnavo po zaslišanju obeh strank in če bo do poravnave v resnici prišlo, se bosta stranki morali obvezati, da se ne bosta zatekali še na obrtno sodišče. Seveda pa jima ostane vedno odprta pot na sodišče, če ta do poravnave ne prišlo. Tako bo poravnanih mnogo sporov hitreje in enostavneje kakor doslej na obrtnem sodišču. Zato bo pa v novi pogodbi tudi odpadla določba o razsodišču. Letos se je izkazalo, da je bila brez pomena.

Obravnavali so tudi vprašanje legitimacij kot nekakšnega strokovnega spričevala za zidarje in tesarje, ki nimajo vajenske dobe in učnega spričevala, čeprav so v resnici izučeni delavci. Delavci brez učnega spričevala — nekateri celo boljši od mlajših delavce s spričevali — doslej niso prejemali po kolektivni pogodbi predpisanih mezd za izučene delavce. O tem vprašanju še ni prišlo do sporazuma. Prav tako še ni padla odločitev o zahtevi delodajalcev, naj bi bila odpravljena angleška sobota v nekaterih primerih.

Zastopniki delavstva so formulirali svoje zahteve glede plač tako, naj bi bili v novi pogodbi trije pokrajinski plačilni razredi namestu petih. V prvem razredu naj bi bila uvrščena velika mesta in pomembnejša letovišča, v drugem večji trgi in industrijski kraji, v tretjem pa vsi drugi podeželski kraji. Mezde bi naj bile povprečno zvišane za 25% — za nekatero vrsto delavcev več, za drugo manj — zlasti bi se naj zvišale mezde za pomožne in mladoletne delavce. Zastopniki delavstva utemeljujejo zahtevo po zvišanju mezd s podražitvijo življenjskih potrebščin.

Nadalje delavsto tudi zahteva, naj bi po novi kolektivni pogodbi bila odpravljena dosedanja praksa sprejemanja delavstva na poskušnjo, in sicer tako, da bi podjetje smelo vzeti delavca na poskušnjo samo enkrat, ne pa vsako leto znova.

Pogajanja za novo kolektivno pogodbo bodo najbrž sklenjena pred božičem. Zastopniki delodajalcev niso zavzeli stališča glede delavskih zahtev po zvišanju mezd.

Aljehin : Euwe

Amsterdam, 26. novembra. 21. partija med dr. Aljehinom in dr. Euwejem za svetovno šahovsko prvenstvo se je končala s porazom dr. Euweja Svetovni prvak je otvoril z damskim gambitom, dr. Aljehin je kot črni odgovoril z indijsko obrambo. Začetkoma je bil potek igre normalen, kmalu pa je dr. Euwe napravil več napak. Že pri 20. potezi je imel dr. Euwe brezupno pozicijo, v 32. potezi pa je končno kapituliral. Stanje 12:9 za Aljehina.

Dr. Aljehin ima sedaj zopet naskok treh točk. Po mnenju merodajnih šahovskih krogov je ta novi uspeh dr. Aljehina skoraj že prinesel odločitev, ker bo dr. Euweju v ostalih 9 partijah le težko dohiteti dr. Aljehina.

Novi nemiri v Palestini

Jeruzalem, 26. nov. AA. Odkar je bilo proglašeno vojno stanje, je že več dni mir v Palestini, včeraj pa so neznanci streljali pri Hajfi na avtobus, ki je bil poln židov. Tri osebe so ranjene, med njimi ena težko. V ponedeljek se začne v Jeruzalemu razprava proti Arabcem iz Hajfe, pri katerih so našli orožje.

Zaključitev pariške razstave

Pariz, 26. novembra. AA. Predsednik republike Lebrun je prisostvoval včeraj slavnostni zaključitvi pariške razstave. Svečanost je bila v novem gledališču Trocadera, ki ima prostora za 2800 ljudi in je zgrajeno po načelih moderne tehnike. Glavni komisar razstave Labet se je v svojem govoru zahvalil vsem, ki so sodelovali na pariški mednarodni razstavi. Nato je govoril glavni komisar italijanskega paviljona in starosta tujih komisarjev. Dejal je, da bo mednarodna pariška razstava ostala trajen spomin na manifestacijo prijateljstva vseh narodov, zastopanih na razstavi. Nato so razdelili 2000 prvih nagrad, 449 zlatih kolajn, 788 srebrnih, 3810 bronastih kolajn in 19.157 diplom. Razstavo je obiskalo 31 milijonov ljudi.

Izgon Italijanov iz Odese

BUKAREŠTA, 26. nov. AA. Danes je v Bukarešto prispelo 12 Italijanov, ki so jih iz Odese izgnale sovjetske oblasti. Doslej so iz Odese pregnali že 44 Italijanov.

Politični obzornik

Dr. Ivan Juriša

Zagrebški narodni poslanec dr. Ivan Juriša, eden najznačajnejših hrvatskih borcev za narodno in državno edinstvo, je 21. t. m. nenadoma umrl v Zagrebu. Z njim je izgubil Zagreb in hrvatski del našega naroda enega svojih najboljših sinov. Že kot dijak se je navduševal za jugoslovenske nacionalne ideale, katerim je ostal zvest do svoje prerane smrti. Kot akademik je igral vidno vlogo v nacionalnem, jugoslovensko usmerjenem pokretu. Hrvatska visokošolska mladina je takrat, leta 1908., vodila zlasti ljuto borbo proti madžaronstvu, ki se je v tistih časih bohotno šopirilo na Hrvatskem, in proti njegovim predstaviteljem. Eden najbolj osovraženih predstaviteljev tega režima je bil takratni podban pl. Czernkovich. Tega je mladi Juriša javno oklofutal. Zato je moral sedeti 6 mesecev v ječi. Tu se je seznanil z obtoženci v znanem zagrebškem »veleizdajniškem« procesu. Občevanje s temi »veleizdajniki« ga je še bolj utrdilo v njegovi jugoslovenski nacionalni zavesti. Svoje pravne študije je dovršil v Pragi, ki je napravila iz njega ne samo značajnega in neomajnega jugoslovenskega nacionalista, marveč tudi prepričanega in navdušenega Vseslovana. Ko se je vrnil v domovino, se je takoj jel aktivno udeleževati političnega življenja kot pristaš takratne hrvatsko-srbske koalicije. Leta 1917. je bil izvoljen v zagrebški občinski svet, ki mu je nato skoraj neprestano pripadal do svoje smrti. Leta 1935 je bil izvoljen za narodnega poslanca. V parlamentu je bil član kluba JNS, v Zagrebu pa predsednik strankine mestne organizacije.

»Jugoslovenske novine« označujejo pokojnega dr. Jurišo takole: »Biti pošten jugoslovenski nacionalist skozi tri desetletja v tem zmedenem, večkrat histeričnem in nenormalnem političnem ozračju, je pomenilo imeti silno moč duha. Jurišo niso vznemirjale kake »psihoze«, on ni znal biti enkrat brat, a drugič nebrat. Izvrstno je razločeval bistveno od nebistvenega, veliko od malenkostnega, občno od osebnega. Nad vsemi našimi dnevnimi političnimi spori in polomi je stal njegov neizpremenljivi »verujem«, da so Srbi, Hrvati in Slovenci en narod, ki mu je usoda dodelila skupno življenje v eni državi. Pa kakor hraber, temperamenten študent naprednjak, tako tudi kot pristaš hrv.-srbske koalicije, kot samostalni demokrat in kot član JNS, Juriša je ostal na prvotni ideološki liniji, ne zavzemajoč se za pozicije, ne loveč sinekure in ne omadeževaje nikdar svojega ponosa in svojega osebnega dostojanstva.« Bodi odličnemu somišljeniku tudi med nami ohranjen svetel spomin!

Novinarji med seboj

Češka revija »Přitomnost« je objavila pod tem naslovom beležko, ki velja — mutatis mutandis — tudi za naše razmere. »Přitomnost« piše: »Ako primerjamo češko in nemško novinarstvo, se prepričamo, da se nemški novinarji ne napadajo med seboj tako osebno, kakor češki novinarji. To si lahko tolmačimo različno. Lahko si to razlagamo na ta način, da čutijo češki novinarji svoje politično prepričanje tako močno, da ne zre v novinarju z druge strani tovariša v poklicu, marveč v prvi vrsti govorečega zastopnika ideje, ki jo preganjajo. Lahko bi torej trdili, da cenijo češki novinarji zvestobo k ideji višje nego stanovsko pripadnost k skupnemu novinarskemu poklicu. Znano pa je, da je med češkimi novinarji cela vrsta ljudi, ki so tekom nekoliko let prošli skozi več redakcij in več političnih strank, kar gotovo ni znak zvestobe ideji. Napadi novinarjev na novinarje morajo končno vzbuditi nezaupanje javnosti napram novinarjem in napram listom, ki jih urejujejo. Pogrešamo tu forum, ki bi te spore lahko pošteno izravnaval na samem novinarskem polju. Do sedaj se je splošno postopalo takole: ako damo prav enemu, se bo pritoževal drugi, zato je najbolje, da se napravi tako, da bo volk sit, koza pa cela. Pogrešno je, da se novinarske organizacije brigajo samo za gmotne stanovske koristi, ki bodo novinarjem ob koncu koncev itak dodane. Novinarstvo je krasen poklic. Toda ono je krušni poklic, v katerem mora človek pretrpeti toliko žalitev in preživeti toliko raznih dogodkov, polomov in sprememb, kar more pošten novinar prenesti samo na ta način, da ima svoje določeno stališče napram ideji in da ima tudi svoje trdno prepričanje. Ne smemo tajiti: Naše novinarske organizacije se izogibajo moralnim novinarskim problemom, da bi se izognile konfliktom s političnimi strankami. In tu je politični ključ, ki ob koncu koncev predstavlja sporazum, v katerem se vsakomur vse odpušča, da bi se ne spravilo iz ravnotežja političnih sil. Gre za to, da bi osredne novinarske organizacije brez ozira na politično pripadnost branile zvestobo novinarjev ideji in presojevale novinarsko delo po vestnosti in poštenosti, s katero novinar služi svoji ideji. Novinarske organizacije bodo tem silnejše in vplivnejše, čim odločneje bodo branile pošteno novinarsko delo. Dosegle bodo marsikatero izmed svojih stanovskih zahtev, ako bodo vso važnost polagale na idejno stran: na moralno čistoto češkoslovaškega novinarstva in ako bodo to čistoto tudi čuvale.«

Na 17.877 obrtnikov 10.467 šušmarjev

Brezuspešna borba obrtnikov in oblastev proti hudi konkurenci šušmarjev

Ljubljana, 26. novembra

Tajnik zbornice za TOI dr. Pretnar je na proračunski seji poročal o šušmarstvu, ki je bilo tudi pri drugih govornikih na seji predmet živahnih razprav. Šušmarstvo je postalo poleg velikih javnih dajatev največje zlo, ki ubija našega obrtnika. Iz referata o šušmarstvu posnemamo sledeče ugotovitve:

Šušmarstvo je zavzelo visok obseg v zadnjih letih gospodarske krize. V nekem pogledu ni zameriti ljudem, ki so nenadoma zaradi krize bili primorani zapreti delavnice in so začeli šušmariti namesto krasti. Marsikateri obrtnik je odjavil svojo obrt in je začel šušmariti. Zbornica je v preteklih letih opozorila na to, da je število šušmarjev doseglo že več kot polovico števila legalnih obrtnikov, pa se je slišal očitek, da pretirava. Letos je zbornica zbrala podatke o šušmarjih pri 163 obrtniških združenjih in je ugotovila, da odpade v okolišu teh združenj na 17.877 obrtnikov 10.467 šušmarjev.

Zbornica je zbrala tudi podatke o številu ovadb proti šušmarjem pri vseh obrtnih oblastvih v banovini. 10 sreskih načelstev je odgovorilo na to poizvedovanje, 4 so odgovorila, da ne morejo ustreči zaradi prezaposlenosti uradništva. 16 srezkih načelstev pa sploh ni odgovorilo na vprašanja.

V teku lanskega leta in v treh prvih četrtletjih letos je bilo vloženih pri desetih sreskih ali mestnih poglavarstvih 3195 ovadb proti šušmarjem. Kaznovanih je bilo 2243 šušmarjev, prizivov je bilo prijavljenih 144 in banska uprava je razveljavila kazni na te prizive v 18 primerih. Ako upoštevamo, da imamo 30 obrtnih oblasti in je samo ena tretjina teh uradno ugotovila, da je bilo ovadenih 3195 šušmarjev, kaznovanih pa 2243 šušmarjev, lahko sklepamo, da bi bilo število ovadb trikrat večje, če bi imeli podatke od vseh 30 oblastev.

To se pravi, da je v Sloveniji najmanj 9.600 šušmarjev, od katerih je bilo kaznovanih okrog 6.700, to je dve tretjini.

Gospodarska kriza je precej ponehala in brezposelnost je manjša, šušmarstvo pa je kljub temu od leta do leta obsežnejše. Zgledi vlečejo, kazni niso stroge, šušmarju ni treba plačevati davkov in socialnih dajatev, ki danes niso majhne. Naravno je, da upravičeni obrtniki, ki izpolnjujejo vse svoje obveznosti, zaradi tega ne morejo konkurirati s šušmarji.

Šušmari se danes v vseh obrtnih panogah, največ pa v stavbni stroki in v oblačilni stroki.

KDO PODPIRA ŠUŠMARJE

Preiskave in ovadbe proti šušmarjem se navadno zavlečejo, tako da je šušmar že davno opravil svoj posel in se norčuje iz ovaditeljev in oblastev, ko se poizvedovanje končno izvede. Kazni so mile in na priziv jih banska uprava še zniža ali razveljavi.

Predlog zbornice na pristojno ministrstvo, naj bi se zakon spremenil, tako da bi se šušmarju takoj ustavilo delo in da bi mu bilo orodje zaplenjeno, kaznovan pa da bi bil tudi naročnik dela, ni bil upoštevan, češ, da so že veljavni predpisi tako strogi, da bi bili uspešni, ako bi jih oblastva dosledno in brezobzirno izvajala.

Žal moramo ugotoviti, da podpirajo šušmarstvo oblasti sam. Delo v kaznilnicah, [illegible] pravde, je občutna konkurenca obrtnemu delu. Mariborska kaznilnica ima na primer v nekaterih strokah več dela kakor vsi mariborski obrtniki skupaj. Po predpisih obrtnega zakona se jetniki ne smejo zaposliti z delom po naročilu in za prodajo, po predpisih kaznilnic pa ne tako, da bi s tem nastala konkurenca za obrtnike. Mariborska kaznilnica pa je opremljena z najmodernejšimi stroji za mizarstvo in izdelki se prodajajo za naročnike daleč naokrog. Prav mnogo se v tej kaznilnici izvršuje tudi izdelkov oblačilne stroke, posebno krojaštva in čevljarstva. Dokazano je, da umerijo na teden več ko 20 oblek. Tudi ljubljanske in druge jetnišnice delajo na isti način. Letos so kaznenci celo leto adaptirali hišo v Streliški ulici št. 20. Neka druga zgradba v bližini se je gradila približno na isti način. Kaznenci izvršujejo selitve, naši postreščki so pa slabo zaposleni.

Po zakonu sme ministrstvo za promet v lastni režiji opravljati samo nujno potrebna vzdrževalna dela na železnicah. Vidimo pa, da opravlja na ta način vsa dela brez razlike in gradi celo večje stavbe v lastni režiji. Dokaz za to je povečanje ljubljanskega kolodvora. Samo za zadnje manjše del[illegible] so najeli upravičenega obrtnika.

[illegible] precej dela, ki bi ga [illegible] upravičenim mojstrom, na primer telefonske celice v Ljubljani, kjer je bilo mnogo ključavničarskih del.

Koliko stavbnega dela izvrši v lastni režiji! V Rogaški Slatini je nameščenih kar 15 profesijonalistov. Hude pritožbe je dobila zbornica tudi glede občin in cestnih odborov. Mariborska občina ima obrtni list za mizarsko delavnico, v kateri delajo tudi rakve za mrliče z deželc. Gradbena dela, ki so jih izvršili lani cestni odbori z neupravičenimi osebami, so šla po vrednosti v milijone. Končno imajo tudi velika industrijska podjetja v Tržiču, Kranju, Mariboru itd. polno rokodelskega delavstva, ki izvršujejo tudi izven tovarn in celo pri zasebnikih gradbena in rokodelska dela. Vse odredbe za pobijanje šušmarstva doslej žal niso imele uspeha. Ni čuda torej, ako to demoralizira obrtnike, da krše v skrajni sili svojo stanovsko dolžnost in dajejo za judeževe groše svoje ime za kritje šušmarstva.

Brez hlač na ljubljanskem magistratu

Kako si je pomagal akademik, ki so mu zarubili obleko

Ljubljana, 26. novembra

Motorna vozila so po naših postavah luksuzni predmeti in za luksus je treba plačati davek. Tako imamo tudi v našem mestu občinski davek na motorna vozila. So pa na svetu ljudje, ki si radi privoščijo luksus, manj po godu jim je pa plačevanje davkov. Za take ljudi imajo na našem magistratu poseben urad, ki se imenuje izvršni oddelek ali kratko eksekucija. In tako se je zgodilo, da je bil nekdo za svojo motorno kolo dolžan občini na davčnem zaostanku 2000 din. Kako priti do denarja, če dotični ni voljan plačati? Toda eksekucija si zna pomagati. Prišlo je do čudovitih zapletljajev in končno se je v uradu izvršnega oddelka pojavila čudna postava brez hlač. Do tega trenutka pa je dolga povest. Poglejmo, kako je bilo!

Zgodaj je še in megla se še ni dvignila. Ura še ni odbila 7. »Dva prijatelja vas čakata,« je zbudila služkinja mladega akademika, ki se je nejevoljen dvignil v postelji, »pravita, da sta vaša kolega.« Pa ju je v božjem imenu spustil v sobo in se nemalo začudil, videč pred seboj dva možakarja s čepicama mestnih uslužbencev. Pomenek je bil kratek. »Plačajte zaostanek 2000 din ali pa rubimo!« In ker akademik ni imel denarja, sta eksekutivna organa stopila k omari in zaplenila tri obleke. Nič niso zalegli protesti, da sta dve obleki bratova last. Moža sta obleke odnesla, češ, vse ostalo naj uredi pri uradu.

Kaj sedaj brez obleke? Naš pregovor pravi, da se pri zadnji hiši ogenj ustavi in tako se je ubogemu zarubljencu nasmehnila sreča v obliki obiska prijatelja. Povedal mu je, kaj ga je doletelo. In ravnal je po prijateljevem nasvetu in se zglasil na magistratu pri izvršnem oddelku. Protestiral je proti zarubitvi oblek, češ, da nima kaj obleči. Zagrozil je s tožbo, ker, da vse obleke niso njegova last. Uradnik mu je v uradnem tonu izjavil, da mu bodo takoj vse vrnili, če bo prinesel račune, po katerih se bo dalo ugotoviti, da obleke niso njegove. Ampak, plačani računi se običajno zavržejo, kako priti do novih. »Pojdite k dotičnemu trgovcu, da vam izstavi nov račun,« je menil uradnik. »Takle pa vendar ne morem k trgovcu,« je obupano potolažil akademik in odpel suknjo, pod katero je imel le spodnje hlače. V dotičnem uradu so tudi ženske moči in takoj je nastal v sobi krik in vik. Kako tudi ne, ko se je pri odpenjanju sukanje posvetilo nekaj belega, ki običajno k spodnjim hlačam ne spada.

Uradnik si ni znal drugače pomagati in je odpeljal delikventa v kuhinjo in tam nadaljeval zaslišavanje. Ošinil je akademika s strogim pogledom: »Kako, da nimate dveh oblek, ko vam po zakonu pripadata dve in sicer ena navadna in ena svečana?!« — »Oprostite,« je ponižno odgovoril akademik, »morda ste vi imeli, ko ste študirali, dve obleki, jaz imam le eno!« Odgovor je menda uradnika prepričal, kajti akademik je dobil eno obleko nazaj. Zaslišavanja pa še ni bilo konec. Izkušene oči so nenadoma opazile na akademikovi roki prstan z velikim črnim kamnom. »Tega vam zarubim!« »Ne dovolim, imam ga za spomin.« — »V imenu zakona vas pozivam, da snamete prstan!« In akademik je res segel po prstanu, ki pa se je pri snemanju prelomil na dvoje. Nič nenavadnega, saj je stal le 4 din. Take kupujejo starši otrokom za igračo. Kljub temu se je uradnik prestrašil in je za vsak slučaj dal zadevo na zapisnik: »pri iztirjevanju se je objekt pokvaril«.

Nauk: Plačajte, kar je cesarjevega, sicer boste hodili v spodnjih hlačah!

Zajec na spečem lovcu

Kamnik, 25. novembra.

Vsakomur je znana lovska latinščina in marsikdo je že imel čast sedeti med lovsko bratovščino in slisati vse mogoče in nemogoče lovske dogodivščine, da so se mu včasih kar lasje ježili od strahu. Pri nas v Kamniku ni nič drugače. Tudi naši lovci so specialisti za opisovanje razburljivih lovskih dogodivščin. Znana je klaverna smrt slovitega kosmatinca na Menini planini, ko so streljali nanj kot v japonsko-kitajski vojni, kajti vsak je hotel imeti svoj delež in je kot obseden streljal v že mrtvo zverino. Še huje je bilo tekmovanje, kdo se bo z mrcino slikal in kot tak prišel v časopise, da pokaže pred vsem svetom svoje junaštvo. Pa ne da bi mislili, da vam hočemo opisati, kako so kamniški lovci zopet ustrelili velikanskega medveda. Ne, zadeva je malo bolj klaverna. Lovci so jo čuvali kot največjo tajnost, toda kljub temu je prišla na dan in ker vemo, da bo stvar zanimala tudi širše lovske kroge, jo hočemo na vso sramoto objaviti.

Znani kamniški lovec je pred kratkim doživel nekaj, česar mu ostali lovci nikakor ne morejo oprostiti in danes nima več miru. Zbadajo ga od vseh strani in moramo priznati, da to tudi zasluži. Pomislite, kakšen greh je možakar storil, da se je celo ubogi zajček iz njega norčeval. Na »štantu« je postal nenadoma zaspan. Poiskal je suh prostor, razprostrl svršnik, legel in trdno zaspal. Vse to so njegovi lovski tovariši videli. Naenkrat pa je pricapljal dolgouhi zajček, ki v razburjenju pred zasledovalci menda ni opazil, da je obsedel na spečem lovcu. Toda to še ni bilo dovolj. Zajec je, ne meneč se za opasnost, napravil tudi majhen sprehod po telesu spečega lovca, ki se je radi tega prebudil. Misleč, da hodi okrog njega njegov pes, ga je v polsnu prijazno nagovoril: »No, Rusko, daj no mir, pa pojdi raje zajčke lovit.« Te besede so dolgouhca prestrašile in jadrno jo je odkuril. Nenaden zajčkov sunek je lovca popolnoma prebudil, skočil je kvišku in zagrabil za puško. Na žalost je bilo prepozno, zajček je bil že predaleč, pogledal je okrog sebe in videl v primerni oddaljenosti škodoželjno se smejoče tovariše, ki so ta prizor opazovali. Vsa stvar je podobna bajki, ali izmišljotini v lovski latinščini. Izjave očividcev in priznanje grešnega lovca samega pa nam dokazuje, da se je to res zgodilo. Lovec je postal čez noč slaven.

Iz Ptuja

— **Proslava 1. decembra** v Ptuju se bo vršila letos zelo slovesno. Na praznik bo dopoldne svečana služba božja v proštijski cerkvi, katere se udeleže razen zastopnikov oblastev in uradov tuda društva s svojimi prapori. Sokol bo imel dopoldne ob 11 svečano sejo v prosvetni dvorani »Mladike«, kjer bo tudi zaprisega novih članov. Popoldne pa priredi v Mestnem gledališču svečano akademijo. Zvečer bo svečana bakljada po mestu. Društva se zbirajo ob pol 18. uri na Dominikanskem trgu, kjer bo odhod ob 18. uri. Po bakljadi pa priredi »Jadranska straža« v prostorih Oficirske čitalnice družabni večer s pestrim sporedom.

— **Bolgarski most v Dolanah** čez Dravo zopet temeljito popravljajo. Voznike, ki vozijo po banovinski cesti Ptuj—Dubrava —Varaždin in k Sv. Barbari v Halozah, opozarjamo, da je vozovni promet čez most omejen samo s težo do 1.5 ton. Vsi drugi težji vozovi morajo voziti proti Ormožu.

— **Katarinin sejem** je bil letos izredno dobro obiskan. Bilo je vsega dovolj tako robe kakor tudi kupcev. Sklepale so se živahne kupčije, ker si je kmet nabavil vse potrebščine za zimo. Na sejmu pa so se tudi pojavili žeparji. Orožniki so jih več aretirali in izročili sodišču, ki jih je takoj obsodilo na 20 do 60 dni zapora.

— **Kdo je mrtva ženska**, ki so jo našli v gozdu v bližini Slovenje vasi, še ni ugotovljeno. Truplo je bilo že skoraj popolnoma razpadlo in je bilo pokopano na tamošnjem pokopališču. Neznana ženska je imela na sebi dolg, zelen plašč z velikimi lesenimi gumbi, modro krilo, črno svileno srajco, platnene hlače ter črne boks čevlje z visokimi petami. Poleg sebe je imela dežnik ter iz slame spleteno torbico, v kateri sta bila dva moleka, igralne karte, štirje robčki in dve svileni naglavni ruti. Vse kaže, da je neznanka tujka in doma iz kakega drugega kraja. Vršijo se še vedno poizvedbe, ker se govori, da je bila ženska umorjena in truplo zavlečeno v gozd.

— **Strog pasji kontumac** je razglašen za mesto in bližnjo okolico, ker se je v zadnjem času ugotovilo več primerov pasje stekline. Mestno poglavarstvo opozarja vse lastnike psov, da morajo psi nositi nagobčnike in jih morajo voditi na vrvici. Prosto tekanje mačk je prepovedano. Jemanje psov v javne lokale je strogo prepovedano. Psi čuvaji morajo biti privezani. Mestni konjederec ima strog nalog, da uniči vse pse, ki bi prosto tekali okrog.

Po obsodbi Avgusta Škofa

na dve leti robije za zločinstvo obrtoma izvršenih prevar in za ponarejanje listin

Ljubljana, 26. novembra

Po zaslišanju bivšega predsednika »Naprednosti« V. Tomana in glavnega uradnika te famozne pomožne blagajne F. Bojka, ki sta oba obremenila Avgusta Škofa, je bilo na dlani, da je Škof v veliki meri kriv za večino očitanih mu sleparij v škodo zavarovateljev in članov »Naprednosti«. Dolgo se je Škof izgovarjal, da ni odgovoren za nerednosti v centrali v Mariboru in da je dobil dovoljenje od vodilnih funkcijonarjev za tako poslovanje, kakršnega je izvajal v škodo članov in blagajne. Ko pa je bilo dokazano, da je manipulacije izvršil na svojo pest in da je bil sam član vodstva, nad katerim ni bilo nobene kontrole, se ni mogel več izmotavati z izgovori, da je nedolžno jagnje in da ni nič več kot navaden poverjenik blagajne za mesečni honorar 500 din.

Včeraj opoldne je predsednik senata, ki je sodil Škofa, razglasil sodbo. Dvorano so zasedli oškodovanci in radovedneži zopet do zadnjega kotička. Občinstvo je ugibalo o višini kazni po kazni, ki jo je dobil ravnatelj »Vzajemne pomoči« Šinkovec. Ker je Šinkovec oškodoval člane »Vzajemne pomoči« za mnogo večjo vsoto kot Škof, smo mislili, da Škof ne bo obsojen na višjo kazen kot Šinkovec. Zaradi tega sodba ni presenetila samo Škofovega branilca in Škofa samega, temveč tudi občinstvo, ko je predsednik razglasil, da je Škof zakrivil zločinstvo obrtoma izvršene prevare in zločinstvo ter prestopke napravljanja lažnih listin v 12 primerih ter se obsodi na dve leti robije in na 1680 din denarne kazni kakor tudi na plačanje povprečnine v znesku 2000 din ter na povrnitev stroškov kazenskega postopanja in izvršitve kazni. Soobtožena Škofova žena Ivana in njena hči Olga Kimovec sta bili zaradi pomanjkanja dokazov o krivdi oproščeni. Le v 5 primerih obtožbe je bil Škof oproščen, ker za krivdo v teh primerih ni bilo dokazov ali pa je sodišče dvomilo o krivdi.

V obširnih razlogih za obsodbo, ki jih je navajal predsednik senata, je poudarjeno, da je Škof zavaroval pri »Naprednosti« večinoma zavarovance, ki so bili že zavarovani pri »Vzajemni pomoči« in pozneje pri »Splošnem kreditnem društvu«. V obeh pomožnih blagajnah, ki ju je oblast zaradi malverzacij prepovedala, je bil Škof udeležen in je za obe zelo podjetno delal.

Pri svojih poslih se Škof ni držal pravil, čeprav jih je dobro poznal, kakor je bilo v teku preiskave in kazenskega postopanja dokazano. Vse kaže, da so funkcionarji »Naprednosti« že od začetka imeli namen izropati blagajno in oslepariti člane. V največji meri se je to posrečilo Škofu, ki je bil strokovnjak za zavarovalne posle in je imel v »Naprednosti« vodilno in ne samo postransko vlogo. Vse manipulacije je izvršil zavestno in z namenom, da se okoristi z denarjem v škodo članov blagajne. Osleparil je blagajno in člane za 16.438 din in je sleparije vršil obrtoma.

Obsojenčev branilec je takoj prijavil revizijo in priziv proti sodbi, državni tožilec dr. Fellaher pa priziv zaradi prenizke kazni. Obdržal pa si je tudi pravico revizije glede obeh oproščenih obtoženk.

Med razpravo proti Škofu smo slišali poročila strokovnjakov, ki so trdili, da je bila večina takih pomožnih blagajn, kakršna je bila tudi »Naprednost« in predvsem »Vzajemna pomoč«, že v naprej obsojena v propast zaradi zavarovalno tehnične podlage pravil. Ustanovitelji »Naprednosti« so premotili oblasti, ko so predložili pravila, na ta način, da so seveda samo na papirju zajamčili pošteno poslovanje s posebno ugodnimi klavzulami in pogoji za zavarovanje. Pogoji za zavarovanje so bili na papirju celo bolj ostri kot je potrebno po zakonu. Oblast je nasedla ustanoviteljem, čeprav bi morala odkloniti tudi taka zelo ugodna pravila. Vsak zavarovalno tehnični strokovnjak bi lahko povedal, da mora poslovanje take blagajne prej ali slej, četudi bi jo vodili poštenjaki, končati s polomom v škodo članov. Še bolj sigurno pa mora nujno končati s polomom in v kriminalu taka blagajna, ako jo vodijo nepošteni ljudje in sleparji. In imena kakor Škof, Rože itd so bila znana ali bi morala biti znana tudi oblasti, ki izdaja dovoljenje za ustanavljanje pomožnih blagajn. Upajmo vsaj, da v bodoče ustanovitev takih blagajn še tako poštenim ljudem, ki imajo še tako odlične osebe za zunanjo firmo, ne bo več dovoljeno. Upajmo da bo kriminalni konec »Vzajemne pomoči«, »Splošnega kreditnega društva« »Sloge« in »Naprednosti« zadostno draga šola za oblasti in za ljudi, ki hlepe po denarju in zaradi tega tako lahko nasedajo sleparjem. Sleparje same seveda taki primeri ne morejo spreobrniti ali poboljšati. Slepar ostane slepar, vendar sleparij ne more izvrševati, ako ne najde ljudi in prilike za svoje zločinske posle.

»Kvadratura kroga« v Ptuju

Ptuj, 24. novembra

Naši marljivi igralci so vprizorili v petek Katajevo tridejansko komedijo »Kvadratura kroga« v režiji poklicnega režeserja g. Borka Jožeta. Igra je vzeta iz sovjetskega življenja in so jo naši igralci prav pridno naštudirali ter jo igralsko podali brezhibno. Scenerija je bila odlično pripravljena in se pozna, da je gledališče sedaj v strokovnih rokah g. Borka, ki je absolviral dramatsko šolo v Pragi. Tudi kostimi so bili igri primerni, zlasti če upoštevamo, da je ganderoba ptujskega gledališča zelo revna. Priporočali bi le, da bi posvečal režiser v bodoče malo več pozornosti svetlobni tehniki, da pridejo posamezni prizori do popolnega izraza. Pohvalno treba omeniti, da je bila izgovorjava igralcev odlična. Ker je igra vsebinsko težka, moramo pohvaliti velik trud, ki ga je imel režiser s posameznim igralcem in resno voljo istih, ki so žrtvovali veliko truda za tako odličen uspeh. Pohvalno moramo omeniti zlasti novo moč gdč. Kalolovo, ki je podala svojo vlogo Tonjke kot začetnica res brezhibno, kakor tudi njenega partnerja g. Kostanjška v vlogi Abrama, ki je nam že znan po svojih odličnih uspehih. Tudi gdč. Drobinova v vlogi Ljudmile je bila to pot zelo dobra kot neizkušena kmetsko dekle z malomeščanskimi nazori. Glasovno je bila to pot zelo dobra. Tudi njen partner g. Borko v vlogi Vasje je bil dober, vendar se mu je pa poznalo — glede na to, ker je večino svojega truda položil v igro samo, ni mogel doprinesti vsega k svoji vlogi, kakor si je to sam želel. G. Stožer v vlogi Flavija je bil pa sploh s svojim energičnim in sigurnim nastopom popolnoma na mestu, ker se je znal v svojo vlogo vživeti in je tudi odlično pojmoval vsebino igre same. G. Toroš v vlogi poeta Jemljena istega ni pravilno doumel ter je bil v nekaterih prizorih malo prevač pretiran. Sicer pa je pokazal svojo dobro voljo, ki zasluži priznanje. Skupina gostov bi morala biti bolj rutinirana in se jim pozna, da so bili popolni novinci, kar pa sicer igre v celoti ni motilo.

Omeniti je treba še, da je bilo gledališče popolnoma zasedeno, s čimer je dokazano, da občinstvo zna ceniti trud naših požrtvovalnih igralcev, kakor tudi da si občinstvo želi stalnega gledališča v Ptuju, kakor ga je Ptuj svoječasno imel. Igralci in občinstvo so storili svojo dolžnost, kar je treba posebej omeniti.

Iz Maribora

— **Mariborska kaznilnica v škodo obrtnikom.** Znana je borba naših obrtnikov v Mariboru in okolici proti mariborski kaznilnici, ker izvršujejo kaznenci vsakovrstna obrtniška dela in tako občutno škodijo obrtništvu. Iz referata g. Bureša na plenarni seji zbornice za TOI je razvidno, da tvori mariborska kaznilnica pravo industrijsko podjetje, ki zaposluje okoli 500 kaznencev. Zahteva mariborskih obrtnikov je, da se stroji v kaznilnici takoj demontirajo.

— **Bolničarski tečaj.** Sreski odbor Rdečega križa v Mariboru bo priredil 20. decembra tečaj za prostovoljne bolničarje in bolničarke. Tečaj bo trajal osem do dvanajst tednov, in sicer štiritedensko po dve uri. Prijave sprejema do 20. decembra pismeno ali ustmeno društvena pisarna na sreskem načelstvu, soba štev. 69, II. nadstropje, med 10. in 12. uro.

— **Nedeljski repertoar v gledališču.** V nedeljo ob 15. uri popoldne igrajo dobro uspelo igro »Pesem s ceste«, ob 20. uri zvečer pa opereto »Pri treh mladenkah«.

— **Prodaja božičnih drevesc.** Mestno poglavarstvo v Mariboru opozarja prodajalce božičnih drevesc na banovo odredbo glede prodaje in sekanja, glasom katere se mora vsak prodajalec, ki pripelje na trg božična drevesca izkazati s predpisanim izvornim potrdilom. Tržni organi bodo v smislu te naredbe brezizjemno zaplenili božična drevesca, če bi se prodajalec ne mogel izkazati z izvornim potrdilom, poleg tega pa proti kršiteljem tega razglasa uvedli kazensko postopanje.

— **Mariborski biljardisti gredo v Gradec.** Nedavno je bil v Mariboru ustanovljen biljardni klub, ki je nastopil že proti biljardistom iz Gradca. Te dni je prispelo od tam povabilo na revanžno tekmo, ki jo bodo naši biljardisti odigrali v dneh 27. in 28. t. m. v kavarni »Evropa« v Gradcu.

— **Mlada tihotapka.** Graničarji so blizu Jamnice nad Prevaljami zalotili komaj 15 letno posestnikovo hčerko Marijo V. iz Jamnice, ko je vtihotapila v Avstrijo več svinj. Menda je to ena najmlajših tihotapk v zadnjem času.

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Petek, 26. novembra katoličani: Konrad škof

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: 7 zaušnic
Kino Ideal: Ljubezen maharadže
Kino Sloga: Princesa ostrig
Kino Union: Trojka
Kino Moste: »Burgtheater« in Stanlio in Olio »Cigansko dekle«.

Slalom klub 34: občni zbor ob 20. v kmečki sobi restavracije Slamič

Prirodoslovno društvo predavanje univ. prof. dr. Boris Zarnika »O določevanju spola« ob 20. v mali filharmonični dvorani

Jadranska straža: predavanje g. Viktor Pirnata »Jadran okno v svet« ob 20. v prostorih »Sloge« (Ljubljanski dvor).

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Mr. Bakarčić, Sv. Jakoba trg 9 Ramor, Miklošičeva cesta 20, Murmayer Sv. Petra cesta 78.

Izpod sita

Gospod urednik! O propilejah se je vnela debata. Ne vem, kako mislite vi o njih, meni se zdi, da brez njih ne bomo nikoli prišli do »urbanistične ureditve kompleksa Kongresnega trga. Zvezde in projektiranega monumentalnega trga v bloku med Zvezdo, Šelenburgovo, Prešernovo in Wolfovo ulico Ne smemo hlastati za posnemanjem impozantnih tujih vzorcev, ampak iz svojih stvariteljskih sil bomo dajali po svoje«, če bomo propileje postavili. Meni se ne zdi bistveno vprašanje imena — naj se imenujejo Aleksandrove, Plečnikove ali Slomškove — glavno je, da so propileje naše, svojstveno naše in da dajemo z njimi iz sebe vse najboljše soke, kar jih premoremo. Kdor je nasprotnik propilej, naj se hitro spreobrne in postane njihov zagovornik, da ne pade nanj srd in prekletstvo naše svojstvenosti.

Torej, gospod urednik, v načelu sva si menda na jasnem. Trdno verujem, da sem prepričal tudi Vas, če še niste bili prepričani, da so propileje nekaj izrazito našega, samoslovenskega, samoniklega. Antika naj se gre solit! Škoda, da se ne rode pri nas suvereni geniji pogosteje, vsaj v vsakem desetletju eden. Če bi namreč imeli več genijev, tako da bi nam bila naklonila usoda enega tudi takrat, ko smo postavljali v Zvezdi spomenik očetu Radeckemu ali na sedanjem Kralja Petra trgu apostolskemu Veličanstvu cesarju Francu Jožefu, bi nam bilo prihranjeno vse to, kar zdaj razburja duhove, pa tudi tisto, kar nam preti naprtiti skoraj poldrugi milijon stroškov, da silnega truda in naporov naših velikih možnih ne računamo.

Pomislite, gospod urednik, kako prav bi nam prišle zdaj propileje Radeckega ali Franca Jožefa, če bi jih bili pravočasno postavili. Stale bi navzlic vsem viharjem časa in valovanju notranjega prepričanja še zdaj tako monumentalne in veličastne, kakor bi bile tisti trenutek, ko bi se bile ob slovesnem odkritju pokazale našim strmečim očem. Časi se izpreminjajo, spomenik očeta Radeckega in Franca Jožefa sta šla v skladišče, propileje bi bile pa ostale . . . . . To bi se reklo patriotično čutiti in gospodarsko misliti.

Seveda po toči zvoniti je prepozno. A vendar se mi je zdelo potrebno sprožiti to misel v uvaževanje in upoštevanje onim našim velikim možem, ki nas hočejo obdarovati vsaj zdaj, če nas niso že prej, za vsak slučaj in za vsako morebitno uporabo . . . . . s prikladnimi in porabnimi monumentalnimi propilejami.

Dovolite mi zaključiti to skromno misel s ponovnim zagotovilom, da mi ne gre za ime, temveč zgolj za propileje, ki so mi tako zelo pri srcu, da sem moral napisati te vrstice. Prosim Vas obenem, gospod urednik, da se obrnete na odbor za postavitev kraljevega spomenika s priporočilom, naj bi se pričujoče vrstice prečitale na prvi prihodnji plenarni seji kot skromen prispevek k zanimivi debati o propilejah.

Z odličnim spoštovanjem
udani prijatelj in zagovornik propilej
Anton Kameleon.

Iz Celja

—c **Križem po Bolgariji.** O tej temi bo predaval v ponedeljek 29. t. m. ob 20. na ljudskem vseučilišču prof. Jan Šedivy iz Maribora in predvajal mnogo lepih skioptičnih slik. Tako bo seznanil poslušalce s pokrajinskimi lepotami in zgodovinskimi znamenitostmi bratske Bolgarije.

—c **Celjski šahovski klub** je priredil v sredo zvečer v hotelu »Evropi« na 11 deskah brzi turnir za mesec november. Prvo mesto si je priboril Branko Diehl z 8 točkami in pol, drugo in tretje mesto pa si delita J. Grašer in inž. Sajovic, vsak z 8 točkami. Gosp. Ciril Vidmar iz Ljubljane je poklonil lepo nagrado za ta turnir.

—c **V celjski bolnici** je umrla v sredo 48-letna posestnikova žena Marija Vipavčeva iz Šmartnega v Rožni dolini.

Iz Kamnika

— **Tatvina.** Neznan zlikovec se je te dni priplazil v hišo lesnega trgovca g. Franca Lenasija in mu odnesel več rjuh in namiznih prtov v vrednosti nad 400 din. Po vseh znakih sodeč, so morale biti dolgoprstneži zelo dobro znane domače razmere. Zlikovca zasledujejo oblasti.

Iz Kranja

— **Gledališki oder Narodne čitalnice v Kranju.** Premijera Rahove revijalne operete »Pesem ljubezni« se bo vršila v četrtek, dne 2. decembra. O komponistu te operete ne bomo veliko govorili, ker je naši publiki že znan po svoji opereti »Mirytis«, katera je na našem odru dosegla največji uspeh. Operета je najmodernejšega revijalnega tipa, bazira na naši slovenski narodni folklori in je polna plesnega kolorita. Med posameznimi slikami nastopi balet harlekinov, jockejev, železničarjev, planinarjev, kmečkih fantov in deklet, policajev, balerin, sobaric, mačic itd. Dekor in kostimi so popolnoma na novo izdelani. Zasedba vlog je prvovrstna in orkester je tudi izpopolnjen. Opereto dirigira avtor sam. Repriza je v nedeljo ob 4. uri popoldne. Vstopnice v predprodaji v trgovini g. Hlebša.

Kupujte domače blago!

O vsem, kar v svetu se zgodi, naš list takoj vas obvesti.

DNEVNE VESTI

— **Božični smučarski izlet v Slovenijo.** Za pravoslavne božične praznike pripravlja beograjski Putnik tudi letos poseben izletniški vlak v Slovenijo. Vlak odpelje iz Beograda 5. januarja zvečer. V Stari Pazovi vstopijo izletniki iz Novega Sada in okolice, v Vinkovcih izletniki iz Sombora, Subotice in Osijeka, v Slavonskem Brodu izletniki iz Bosne, v Zagrebu pa izletniki iz Zagreba in okolice. Izlet bo organiziran tako, da bodo lahko izletniki čez praznike posetili Bled, Pokljuko, Bohinj, Komno, Kranjsko goro, Planico, Pohorje, Kamniške planine in druge zimsko-sportne kraje Slovenije. V Beograd se vrne izletniški vlak v ponedeljek 10. januarja zjutraj.

— **Kdo more plačevati v uradniški pokojninski sklad.** V pojasnilo § 272. urad. zakona objavlja finančno ministrstvo, da plačujejo v uradniški pokojninski sklad samo aktivni in upokojeni državni uslužbenci.

— **Izvoz prašičev v Italijo.** Nedavno je Italija dovolila poseben kontingent za žive prašiče. Do konca tekočega leta bomo lahko izvozili v Italijo 2.000 živih prašičev. Ta kontingent bo razdelil med izvoznike zavod za pospeševanje zunanje trgovine in ne Italija kakor dosedaj.

KINO SLOGA TEL. 27-30

Krasen muzikaličen šlager

PRINCESA OSTRIG

(Austernlilli)

V glavnih vlogah: Herman Thimig, Theo Lingen, Oskar Sima, Gusti Wolf, Harald Paulsen

MATICA TEL. 21-24

Najnovejše odkritje ljubavne dvojice Lilian Harvey — Willy Fritsch v duhoviti in zabavni komediji

7 ZAUŠNIC

UNION TEL. 22-21

Danes poslednjič! Izredno napeti film

TROJKA

V krasni zimski naravi se odigra borba dveh trojk. — V glavni vlogi Jean Murat, Charl Vanel.

Predstave danes ob 16, 19.15 in 21.15 uri

* **Polovična voznina v Ljubljano iz vse** države je dovoljena v času od 26. novembra do vključno 7. decembra 1937, v zvezi z obiskom razstave bratov Subicev; zadevno legitimacijo, obrazec S 13, prejeto pri postajni blagajni je treba dati žigosati v Narodni galeriji.

— **Obrtniški koledar 1938.** Vsak obrtnik naročnik je zavarovan za 1000 dinarjev. Koledar je popolnoma na novo urejen, tako, da ima vsak dan zase mesto za osebne zapiske. V začetku vsakega meseca je točen davčni koledar in druge važne notice za vsak mesec sproti. Vsebina bogata in izčrpna, vendar ne preobsežna. Uporabna za vse obrti. Posebno važno za vse gospodarske sloje bo že omenjeni davčni koledar in podrobni tarifni, takani in davčni seznam vseh najrazličnejših postavk. V koledarju oglašuje nad 100 domačih tvrdk vseh najrazličnejših strok. Na ta način pride koledar kot priročnik za dobre trgovske in dobavne vire. V koledarju je mnogo praznega papirja za zapiske za delavnico, dom in potovanje. Splošno: cena 12 dinarjev, kar za koledar, ki obsega 175 strani in so povrh naročniki zavarovani za življenje z enotno vsoto 1000 din, ni veliko. Koledarček toplo priporočamo.

— **Predanovci pri Murski Soboti.** Dne 1. decembra bo v evangeljski cerkvi v Puconcih med službo božjo blagoslovitev prapora pomladka Jadranske straže državne ljudske šole iz Predanovcev. Prapor bo blagoslovil evangeljski župnik, pastor g. Adam Luthar. Ob 10. bo v šoli v Predanovcih predavanje iz zgodovine slovenskega naroda: Kmetski upori, protestantizem v naših pokrajinah in verska svoboda. Predavala bo šolska upraviteljica Zalar Marija. Vstop prost. Slavnostna akademija bo v nedeljo 12. decembra ob 14. Med drugim je na sporedu igrokaz, trodejanka: Oporoka g. doktorja Martina Luthra. Spisala za to slavnost Zalar Marija. Vstopnina 3 din.

— **Vreme.** Vremenska napoved pravi, da bo stalno, večinoma jasno vreme. Včeraj je nekoliko deževalo v Ljubljani, Mariboru, Zagrebu in na Rabu. Najvišja temperatura je znašala v Splitu 11, v Beogradu 8, v Ljubljani in Sarajevu 7, v Mariboru 6, v Zagrebu in Skoplju 5. Davi je kazal barometer v Ljubljani 768.3, temperatura je znašala 1.0, na aerodromu pa —3.6° C.

— **Polomljeno drevje v gozdovih.** Lastniki gozdov so tudi letos, kakor lani v oktobru, utrpeli veliko škodo zaradi snega, ki je polomil mnogo mladega drevja. V gozdovih pod Sv. Katarino leži drevje križem po pobočjih. Škoda je posebno mladih smrek, ki jih je sneg izruval s koreninami vred. Pravo opustošenje je napravil sneg med mladimi smrekami tudi na Golovcu, v Šentviškem hribu in pa na zapadnem pobočju Rožnika.

— **Nasilni berači.** V okolici Št. Vida, zlasti v Vižmarjih in pod kozolci na polju se zbirajo potepuhi, ki se čez dan porazgube po bližnjih vaseh, kjer nadlegujejo ljudi s prosjačenjem. Večkrat se pripeti, da prideta v hišo tudi po dva taka pohajača, ki nadlegujeta ljudi ne samo za hrano, marveč navadno za denar. Če naletita slučajno na same ženske, postaneta še posebno predrzna. Ljudje morajo večkrat pozvati orožnike, da napravijo red. Aretirali so že mnogo brezposelnih postopačev, pa se priklatijo vedno novi.

— **Tragična smrt učitelja.** V čakovsko bolnico so pripeljali oni dan učitelja iz sosedne vasi Mihovljana Jurislava Milakoviča. V bolnici so ga takoj operirali, toda v torek popoldne je umrl. Smrtno se je ranil po čudnem naključju. Doma na mizi je imel velik, ostro brušen kuhinjski nož. Sklonil se je nad mizo, tedaj mu je pa spodrsnilo in nož se mu je zasadil v trebuh, da mu je razrezal črevo.

— **Morilec sušaške babice Ivke Miloševič izsledil.** Poročali smo, da je bila na Sušaku umorjena babica Ivka Miloševič. Sum je padel takoj na njenega sina Milana, ki, je pa odločno tajil, da bi bil v kakršnikoli zvezi s tem zločinom. Pač se je pa družil z brezposelnim zasebnim uradnikom Dragotinom Haramijo in zdaj je policija dognala, da je umoril Miloševičevo on. Prijeli so ga v Zagrebu, kjer je stanoval pri svoji prijateljici. Pri njem so našli 30.000 din, o katerih je trdil, da so last njegove prijateljice. Policija je oba odpeljala na Sušak, kjer je Haramijeva prijateljica priznala, da denar ni njen. Končno je tudi Haramija priznal, da je umoril Miloševičevo in ji ukradel 40 tisoč din.

KINO MOSTE

Danes ob 20. uri

DVA VELEFILMA NAENKRAT!

BURGTHEATER

in **STANLIO IN OLIO**

»CIGANSKO DEKLE«

— **Pogrešanega poljskega letala še niso našli.** Včeraj smo poročali, da se je izgubilo poljsko letalo, ki leta na progi Solun-Sofija-Bukarešta-Varšava. Zadnja vest o njem je prišla v Zemun v torek popoldne, ko je bilo letalo v dolini Strumice blizu Petriča. Kmalu bi moralo prispeti v Sofijo, kjer so ga pa zaman čakali. Na poljskem poslaništvu v Beogradu pravijo, da se je letalo najbrž spustilo v nevihti nekje v Rodopskih planinah. Včeraj je krenilo iz Sofije bolgarsko letalo iskat pogrešano poljsko letalo. Najbrž se je pripetila nesreča.

— **Zasledovan nepoštenjakovič.** V neki gostilni v Št. Vidu je nedavno najel stanovanje 20letni delavec Albert Bobek, doma iz okolice Celja. Fantu delo smrdi in v sredo popoldne se je splazil v sosedno sobo Franca Vindiša ter mu ukradel par rjavih čevljev, novo dvokrovno srebrno uro in nekaj perila, nakar je izginil. Bobek je najbrže pobegnil v Maribor, kjer se je že pred prihodom v Ljubljano mudil več mesecev.

Iz Ljubljane

—lj **Bolgarski kralj na poti skozi Ljubljano.** Snoči nekoliko pred 20. se je preko Jesenic pripeljal v Ljubljano s svojega potovanja v Francijo in Anglijo bolgarski kralj Boris. Peljal se je incognito v navadnem potniškem vozu in ga tudi nihče ni spoznal. Naše oblasti so bile sicer o kraljevem prihodu obveščene, vendar so mislile, da se bo pripeljal preko Rakeka, kamor se je peljal nasproti ban dr. Natlačen. Med tem pa je imel bolgarski kralj v vagonu zanimiv doživljaj. Sprevodnik ga seveda ni spoznal in ker kralj ni imel voznega listka, je moral plačati celo vozovnico od Jesenic do meje v Caribrodu. V Ljubljani je kralj izstopil, med tem so pa navalili potniki na njegov vagon in ko je hotel nazaj na svoje mesto, je našel vse prostore zasedene. Zato je vso svojo prtljago prenesel iz vagona. Na postaji so bili tudi podban dr. Majcen, železniški direktor dr. Fatur in drugi predstavniki oblasti, ki kralja prvi hip niso spoznali. Šele pozneje je bila zadeva pojasnjena in so kralju odkazali poseben kupe v drugem vagonu, da je lahko nemoteno nadaljeval pot.

—lj **Na ribjem trgu** so bile danes na prodaj zlasti lepe skuše, kar je za ta čas nenavadno. Prodajali so jih po 26 din kg. Precej je bilo tudi drugih vrst malih morskih rib. Sardelice so prodajali po 12 din, sardele po 20, trilje od 34 din naprej, zlatice in morski jezik po 40 din, osliči po 30, rbun 32, palamida od 24 do 28 din in hobotnice po 28 din. Tako zvana donavska postrv (smuč) je bila po 24 din, ščuke od 18 din kg naprej, druge sladkovodne ribe pa po nespremenjenih cenah. Kot posebno delikatesno moramo omeniti polže, ki jih dobite 10 do 15 za dinar.

—lj **Slovensko planinsko društvo** opozarja **na III. predavanje,** ki ga priredi v petek 10. decembra t. l. ob 20. uri v dvorani Delavske zbornice. Predaval bo g. Dr. Herbert Tichy z Dunaja »O gorah, planotah in ljudeh v Tibetu«. Predavanje bodo spremljale skioptične slike. Predavanje bo izredno zanimivo ter opozarjamo planince že danes na to prireditev.

—lj **Na našo notico: Zasledovan zaradi kraje,** ki smo jo priobčili v sredo 24. t. m. radi potrjujemo, da g. Jenko Alojzij stanujoč v Ljubljani, v Podmilščakovi ulici 16a, ki je vseskozi poštenjak in neoporečne preteklosti, ni indentičen z Jenkom Alojzijem, ki ga zasledujejo zaradi kraje. Zamenjava je namreč mogoča, ker sta oba istega imena, iste starosti, in sta oba iz kamniškega okraja.

—lj **Akademija brezposelnih učiteljev.** V dravski banovini je še zmerom nad 500 brezposelnih učiteljev in učiteljic. V namenu zboljšati svoje stanje, pripravljajo za 2. december akademijo v dvorani Delavske zbornice. Nastopili bodo prireditelji sami z muzikalnimi in vokalnimi točkami, dramatskim prizorom in recitacijami. Vstopnice se že dobe v knjigarni Učiteljske tiskarne.

—lj **Pojasnilo.** V članku »V obrambo človeških pravic« je bila omenjena neka gledališka afera. Kdor je pazljivo bral vse članke o stanovalcu barake iz Mestnega loga, je lahko spravil brez vsake podrobne razlage, da ni prizadeta sedanja gledališka uprava. Vendar večina ljudi ni dovolj poučena in bi morda kdo zaradi tiste pripombe začel česarkoli sumiti sedanjo gledališko upravo. Zato ugotavljamo, da so bile mišljene samo gledališke razmere v letih 1920 in 1921, ko je bil upravnik gledališča v Ljubljani prof. F. Juvančič. Tedanja gledališka uprava ni istovetna s sedanjo, ki ji je na čelu upravnik g. Oton Župančič. Sedanja uprava je z zaslišanjem nekaterih prič ugotovila, da nima nič skupnega z dogodki v gledališču pred 17 leti ter da ne more na njo pasti niti senca obdolžitve, bodisi zaradi takratnega upravljanja, bodisi zaradi odpusta iz gledališke službe kogarkoli.

—lj **Lovci! Od dne 27. t. m. teče v kinu Union film »Samostanski lovec«, ki si ga je vredno ogledati. Lovsko društvo**

—lj **Hišne posestnike opozarja** davčna uprava, da morajo vložiti prijave dohodkov od zgradb za davčno leto 1938 najkasneje do 30. 11. 1937, sicer se jim mora predpisati davčna kazen po čl. 137 zak. v neposr. davkih. Izjemoma se opusti predpis kazni zadolžencem ki vložijo prijave v času od 1. 12. do 15. 12. 1937, ako zamudo opravičijo v prijavi s tehtnimi razlogi.

—lj **Javno predavanje Slavističnega društva.** Drevi ob 20. bo na Trgovski akademiji (Bleiweisova cesta) javno predavanje Slavističnega društva. Predaval bo g. prof. dr. Anton Slodnjak o delu in življenju pok. univ. prof. g. dr. Ivana Prijatelja. Vljudno vabljeni. Vstop prost.

SKAMPI

BAKALAR, BANINI, ORADE IN DRUGE

MORSKE RIBE

pri »KMETU« na Gosposvetski cesti

—lj **V Sentjakobskem gledališču** bo jutri ob 20.15. premiera zabavne in duhovite Kranjčeve komedije »Skedenj«. V skednju na Barju živi po svojih posebnih zakonih družba izgubljencev brez poklica: Senica, vodja družbe (Košak), jecljavi Peter (Lavrič) zaljubljeni Miha (Novak), muzikant Andrej (Gardelj), temperamentna Jerca (Cafutova) in izgubljenka Marjanca (Mlekuševa). Nekega dne se zateče k njim tat (Podrekar), ki ga preganja stražnik (Kunter). Ta dogodek poseže globoko v življenje tihe družinice, mora končno pred policijskega komisarja (Gnidovec). Pisatelj razpleta na duhovit in zabaven način vse težave, ki pridejo vsled tega na ubogo družinico iz skednja. Igra je izvrstno naštudirana in na novo opremljena. V nedeljo 28. ob 20.15. se igra ponovi. Ker je za predstavi veliko zanimanje, kupite vstopnice že v naprej.

—lj **Nezaposlene rudarje** vabimo, da se radi zaposlenja, takoj prijavijo v tajništvu društva »Tabor«, Nunska 3. Uradne ure so od 18. do 20.

u— **Prihodnja vodstva v razstavi Šubicev:** jutri v soboto ob 15. uri bo vodil g. prof. Mirko Šubic, v nedeljo, ob 11. uri vodi g. Stane Mikuž.

u— **Predavanje Jadranske straže.** Danes priredita krajevna odbora Ljubljana in Ljubljana-železnica svoje prvo letošnje predavanje v prostorih »Sloge« (Ljubljanski dvor, vhod iz Pražakove ulice). Predaval bo g. Viktor Pirnat o snovi »Jadran okno v svet« s skioptičnimi slikami. Vabimo vse člane in prijatelje Jadranske straže, da se udeleže v čim večjem številu tega predavanja, ki bo zelo zanimivo in aktualno. Začetek ob 20. uri. Vstopnine ni.

—lj **V Gorico — Trst z avtom** (po Vipavski dolini): 2-, 3- in 4 dnevni Miklavžev in božični izlet. Prijavite se takoj za brezplačna navodila na naslov: »Družisvet«, Ljubljana, Sv. Petra nasip 17.

—lj **Predavanje o dr. Ivanu Prijatelju.** Drevi ob 20. bo predaval dr. Slodnjak v dvorani Trgovske akademije o življenju in delu pokojnega literarnega kritika dr. Ivana Prijatelja. Predavanje priredi Slavistično društvo. Vstop prost.

—lj **Uslužbenstvo socialno-političnega urada** mestnega poglavarstva je darovalo din 200.— za mestne uboge, namesto venca na grob pokojne gospe Svetel Marije.

—lj **Nevarna žeparka.** Na Vodnikovem trgu so varnostni organi opazovali sumljivo mladenko, ki se je spretno sukala med kupovalkami in prodajalkami in se najraje pojavljala tam, kjer je bila gneča največja. Navadno se je kmalu oglasila okradena ženska. Tatica se je že prej umaknila, nakar je oddaleč opazovala razburljive ljudi. Tudi včeraj je tatica ukradla pri neki stojnici denarnico s 160 din, nakar je izginila, a so jo kasneje prijeli. Bila je to 23letna služkinja Marica L.

—lj **Tatvine.** Iz stanovanja Franca Bajca v Žibertovi ulici 22 je odnesel nekdo skoraj nov moder suknjič ter sivokrižaste sportne hlače, oboje vredno 590 din. V gostilno »Pri Novem svetu« na Gosposvetski cesti je prišel oni dan neki gost, ki je izrabil odsotnost natakarice, posegel v odprt predal, kjer je bil denar, izmaknil 100 din in izginil. V stanovanje Marije Križmanove na Sv. Petra nasipu 17 pa se je vtihotapil neki brezposelnež, ki je ukradel hranilnik z okrog 100 din drobiža.

—lj **Tatvine koles.** Policijski organi so zopet na sledi tatovom koles. Nedavno so sicer varnostni organi polovili več tatov koles, a nekaj se jih še skriva. Na delu so mladi potepuhi, ki imajo na vesti že nad 10 tatvin. Ukradena kolesa so bila povečini prodana v okolici Ljubljane in na Gorenjskem.

Kidanje snega

Ljubljana, 26. novembra

Mestno poglavarstvo v Ljubljani opozarja hišne posestnike in druge prizadete osebe na določila § 75 mestnega cestnega reda, ki določajo: Kadarkoli zapade sneg, je dolžan lastnik, oskrbnik, hišnik ali najemnik hiše, stavbišča ali drugih zemljišč ob cesti, skidati sneg s hodnika ali pešpota ob vsej dolžini posestva. Če radi snega polzi, ali kadar se napravi poledica, mora takoj posuti hodnik s peskom, pepelom ali žaganjem. Kadar zapade sneg ali se napravi poledica ponoči, se mora dovršiti snaženje in posipanje vsaj do 7 ure zjutraj.

Pri neprestanem sneženju se mora hodnik ali pešpot osnažiti večkrat na dan in tako posipati, da ni nevarnosti za pešce.

Sneg in led se ne smeta odmetavati v odtočne jarke, tik ob robnike, na rešetke odtočnih kanalov in na tramvajsko progo.

Z dvorišč spravljeni sneg ali led se ne sme odkladati na cesto, temveč ga je treba izvoziti v vodo ali na odkazane prostore. Sneg, ki sam zdrči ali se pomeče s strehe, morajo hišni posestniki ali druge odgovorne osebe nemudoma na svoje stroške zvoziti s ceste. Ob južnem vremenu in vobče, kadar se sneg in led tajata, je treba hodnike in pešpoti po potrebi večkrat na dan očistiti luž in blata. Odtočne kanale in kanalske požiralnike mora čistiti občina tako, da odtok vode ni oviran.

Občina sme po brezuspešnem opomnu dati izvršiti opuščeno ali nemarno opravljeno delo na stroške odgovorne osebe.

Prestopke teh določil kaznuje uprava policije v Ljubljani z globami od din 10.— do din 1000.—, ob neplačilu denarne kazni pa z zaporom od 1 do 20 dni.

Tožba župnika Klinca zaradi javorškega umora

Ljubljana, 26. novembra

Pred tiskovnim senatom s predsednikom g. Ivanom Brelihom in prisednikoma okrožnega sodišča gg. Kraljem in Javorškom se je davi začela razprava proti odgovornemu uredniku »Jutra« Davorinu Ravljenu na tožbo javorškega župnika Jerneja Klinca. G. Ravljen je obtožen po tiskovnem zakonu zaradi članka, ki ga je »Jutro« priobčilo dne 27. aprila o umoru kuharice javorškega župnika Jožefe Martinčičeve. Obtožbo zastopa odvetnik dr. Voršič, obtoženca brani odvetnik dr. Krivic. Župnik Jernej Klinc je bil navzoč pri razpravi kot zasebni udeleženec in tudi kot priča.

Po prečitanju zelo obširne obtožnice je branilec dr. Krivic na kratko pojasnil zagovor. Izpodbijal je od točke do točke trditve obtožbe da je »Jutro« kar tako iz praznega vzbudilo sum, da je morilec Martinčičeve baš župnik Klinc. »Jutro« je v svojem članku dne 27. aprila objavilo poročilo svojega reporterja in je večinoma navajalo bolj realno domnevo o poteku zločina kot jo je naslikal in o njej govoril in pisal sam župnik Klinc. Vsi podatki preiskave, katere je »Jutro« priobčilo, se ne tičejo župnika. V časopisju je dovoljena debata o tem, katere domneve o umoru je bolj verjetna, ali župnikova, ali poročevalčeva, ki jo je zgradil na podatkih, ki jih je ugotovila preiskava ali sam na kraju umora.

Ako bi bilo res, je izjavil branilec dr. Krivic, da je »Jutro« vzbudilo sum o župniku Klincu kot morilcu, bi se morala preiskava proti župniku izvršiti, kar se pa ni zgodilo. Sum, da je župnik sam morilec, je obstojal, že preden je o umoru Martinčičeve »Jutro« kaj pisalo.

Orožniški komandir iz Šp. Hrušice Roman Malivoj je izjavil kot priča, da je slišal namigavanja in sumničenja v tem smislu, da je župnik Klinc morilec, že takoj v začetku preiskave, torej preden je imelo »Jutro« poročilo o javorškem umoru. Po svoji dolžnosti je o tem namigavanju in sumničenju na osebo župnika Klinca tudi službeno poročal svojim nadrejenim oblastem. Župnik sam je komandirju omenil, da je bil storilec najbrž neki človek v pumparicah, ni pa osumil nikogar od domačinov. Pozneje so na podlagi tega suma aretirali Razbergerja, kakor je znano, in proti kateremu so preiskavo ustavili, ker ni bilo dokazov za obtožbo.

Zaslišani so bili še kot priče posestnikova žena Neža Jančar, brat pokojne kuharive Janez Martinčič in šef oglasnega oddelka »Jutra« Alojz Novak. Župnik je izjavil, da ni nikogar pustil k žrtvi takoj po umoru. Komisija je pa prišla 20 ur po umoru na usodni kraj.

Odgovorni urednik Davorin Ravljen je bil obsojen na 3.000 din denarne globe, 5 tisoč din odškodnine in na povračilo sodnih stroškov.

Zaposlenost delavstva v oktobru

Ljubljana, 26. novembra

Po statističnih podatkih OUZD je znašal letni prirastek članstva v oktobru 10.344. Po zaposlenosti so napredovale v prvi vrsti gozdno žagarska industrija za 2455 zaposlenih delavcev ali 41.87, tekstilna industrija za 1922 ali za 13.25% in gradnje nad zemljo za 1756 ali 25.27%. Zaposlenost v gozdno žagarski industriji je od marca 1935 do oktobra 1936 neprestano nazadovala, letos se je pa močno približala stanju iz 1931. Tudi ostale industrije, izvzemši tri, izkazujejo v oktobru konjunkturni napredek zaposlenosti.

V sezijskem pogledu izkazuje napredovanje oblačilna industrija za 270 zaposlenih delavcev ali 3.35%, industrija za predelovanje kože za 148 ali 4.77%. Nazadovale so pa zaradi pojemajoče sezone zlasti industrije sezijskega značaja in sicer gradnje nad zemljo za 730 delavcev ali 7.74%, industrija kamenja in zemlje za 682 ali 10.91%, gostilne, kavarne, krčme itd. za 304 ali 8.65% itd. Povprečno število zavarovanih delavcev je znašalo v oktobru 100.795 in se je povečalo kot rečeno v primeri z oktobrom lanskega leta za 10.344.

Skupne povorke ne bo

Ljubljana, 26. novembra

Na predvčerajšnjem sestanku zastopnikov ljubljanskih društev je predsednik mestne občina g. dr. Adlešič dvakrat pod častno besedo izjavil, da je dal sam pobudo za sklicanje sestanka, na katerem naj bi se sklenilo prirediti letos velik manifestacijski obhod po mestu v proslavo narodnega in državnega praznika 1. decembra. Dosledno tej izjavi je zaključil sestanek, rekoč, da prepušča zdaj delo odboru, ki ga bodo izvolili zastopniki posameznih društev iz svojih vrst.

Sestanek ožjega odbora je bil sklican snoči ob 18. v mestni posvetovalnici, kamor je pa prišlo tudi mnogo zastopnikov raznih društev, ki na ta sestanek niso spadali. Zastopnik Salezijanskega zavoda je predlagal za predsednika ožjega prireditvenega odbora župana g. dr. Adlešiča, zastopnik strelskega okrožja pa zastopnika vojnih dobrovoljcev, češ, da so oni najbolj legitimirani voditi tako manifestacijo. Ker je bilo že na predzadnjem sestanku jasno povedano, naj bo meddruštveni odbor brez vsakega predstavnika oblasti izključna gonilna sila za prireditev skupne proslave in ker je bila postavljena v nasprotju z izjavo župana g. dr. Adlešiča na včerajšnjem sestanku njegova kandidatura za predsednika so zastopniki nacionalnih društev izjavili, da bodo morali sestanek žal zapustiti, če bo izvoljen za predsednika ožjega odbora župan g. dr. Adlešič. Ta izjava pa ni našla razumevanja in za predsednika je bil izvoljen predsednik mestne občine, na kar so zastopniki nacionalnih društev zapustili dvorano ob ploskanju tistih, ki so glasovali za g. župana.

Sestanek se je potem nadaljeval in določeno je bilo, da se pridružijo sodelujoča društva vojaški godbi in sicer po abecednem redu. Nekdo je k temu pripomnil, da bodi abecedni red slovenski. Povorka bo brez pesmi in govorov in brez uniformiranih udeležencev tako, da pojdejo tudi gasilci v civilu. Prireditelji bodo strogo pazila, da ne bo nobenih proslavi 1. decembra neprimernih klicev in sploh, da bo povorka organizirana v duhu praznovanja državnega praznika.

Naše gledališče

DRAMA

Začetek ob 20. uri

Petek, 26. novembra: zaprto

Sobota 27. novembra: Firma Red A

Nedelja, 28. novem.: ob 15: uri Princeska in pastirček. Izven. Mladinska predstava. Znižane cene od 22 din navzdol; ob 20. uri Šimkovi. Izven. Znižane cene od 22 din navzdol.

OPERA

Začetek ob 20. uri

Petek, 26. novembra: (Gostovanje v Celju: Seviljski brivec).

Sobota, 27. novembra: ob 15. uri: Cavalleria rusticana, Glumači. Dijaška predstava po globoko znižanih cenah od 16 din navzdol. Izven. Ob 20. uri: Gostovanje znamenitega ruskega gledališča vedre umetnosti Sinje ptice. Izven. vedre umetnosti Sinje ptice. Izven Cene od 50 din navzdol.

Nedelja 28. novembra: ob 15. uri: Evangeljnik. Izven. Znižane cene od 24 din navzdol; ob 20. uri: Ančka. Izven.

*

Gostovanje znamenitega ruskega gledališča vedre umetnosti »Sinja ptica« bo v soboto dne 27. t. m. ob 20. uri zvečer. Ta žanr lahke kabaretne umetnosti, ki pa je v posameznih točkah dognana do popolnega umetniškega izraza, goji »Sinja ptica« z največjim uspehom. Gostovanje širom vseh glavnih mest so združila pri predstavah te umetniške skupine občinstvo, ki ljubi to panogo umetnosti, ter so prinesla »Sinji ptici« svetovne uspehe.

SPORT

— **Moto sekcija ŽSK Hermes.** Nujen sestanek članov in prijateljev, ki so zato, da se moto dirka na Grad izvede letos brezpogojno. Drevi ob 20.30. pri »Na-Nas«. Načelnik.

MALI OGLASI

Beseda 50 par, davek posebej. Preklici, izjave beseda Din 1.—, davek posebej.

Za pismene odgovore glede malih oglasov je treba priložiti znamko — Popustov za male oglase ne priznamo.

RAZNO

Beseda 50 par. davek posebej. Najmanjši znesek 8 Din

PRILIKA

ugodnega nakupa trenčkotov, hubertusov, obleke, perila itd. PRESKER Sv. Petra cesta 14.

KLIŠEJE BAKROTIPNO VEČBARVNI JUGOGRAFIKA SV. PETRA NASIP 23

SNEŽNE ČEVLJE, GALOŠE kakor tudi druge čevlje, popravlja »Express« brzopopravljalnica, Sv. Petra cesta 6. 2731

PRODAM

Beseda 50 par, davek posebej. Najmanjši znesek 8 Din

KROMPIR prvovrstni kraški, naprodaj v skladišču: A B C, Ljubljana, Medvedova c. 8, telefon 24.44 (poleg Gorenjskega kolodvora) 2706

OREHOVA JEDRCA in cvetlični med nudi najceneje J. MENART, Domžale. 591

VZROK POTOVANJA V ORIENT

Perzijske preproge, orientalsko pohištvo

in še druge starinske reči po nizkih cenah naprodaj.

OGLED PRI

ZIPKIN—ORIENT—KARPET

v palači Dunav, vhod iz Beethovnove ulice 14 — II. nad.

LJUBLJANA

NARODNA TISKARNA LJUBLJANA KNAFLJEVA 5

IZVRŠUJE VSE VRSTE TISKOVIN PREPROSTE IN NAJFINEJŠE

Gospod profesor na dijaškem plesu

Kdo bo smel v bodoče hoditi na dijaške plese

Ljubljana, 26. novembra

Ustanova dijaških plesov ima vse pečate, pravilnike, nad njo bdi »nadzorna oblast« in, skratka, dijaški ples se nikakor ne more primerjati s kmečkim plesom na skednju. Dijaki imajo plesni odbor s predsednikom, tajnikom in — kar je glavno — blagajnikom, ki upravlja vedno s prazno blagajno. Blagajnik je duša plesnega odbora in tudi plesov samih. Brez njega bi težje plesali kakor brez godbe. Blagajnik mora skrbeti, da se pri vsakem plesu nabere dovolj vstopnine, ker je treba plačati dvorano, godbo in plesnega mojstra. K sreči pa ni treba plačati profesorja, ki nadzoruje temperamentno mladino. Nadzoruje jo kot dežurni točno po predpisih in v skladu z javno in zasebno moralo. To je treba priznati, čeprav se dijakom zdi, da spada gospod nadzornik in profesor v eni osebi na dijaške plese kakor trn v peto ali Pilat v vero. Sicer pa vlada med njim in plešočo mladino soglasje kakor je pač tudi predpisano po nenapisanih postavah.

Prav za prav je vladalo — in naj nam bo dovoljeno napisati — da je prejšnji teden prišlo na plesu do incidenta. Incident — to je prav za prav strašna beseda. In v resnici je bila zadeva strašna, kar dokazujejo posledice.

Nihče ni krstil nobenih pravilnikov in ne predpisov, nihče ni grešil zoper moralo, ne proti šolski disciplini in ne proti svoji kakor tudi ne profesorski časti. Mladina je rajala in med njo je bilo tudi nekaj profesorjev, ki niso imeli dežurne službe in ki so sledili lepemu zgledu. Pozabljena je bila šola in vse bridkosti vsakdanje šolske tlake; plesalci so pozabili celo na Damoklejev meč — dežurnega profesorja, ki je bdel nad njimi in pravilniki. Plesalci so mislili samo na takt, figure novega plesa — če so sploh na kaj mislili, kajti na plesu mladina le predvsem čustvuje, čeprav to ni predpisano v nobenem pravilniku. Toda za vse je mislil gospod profesor, dežurni. Kajti ne smemo ga prištevati med slovite pozabljive profesorje. Mislil je na vse predpise in vso odgovornost za nepremišljeno mladino je prevzel nase. Ne le odgovornost za mladino, tudi ugled šole mu je bil pri srcu, da o morali sami niti ne govorimo.

Da plesalci niso v resnici mislili na nič drugega kakor na ples, dokazuje neznanski hrup, ki je nastal, ko se je godba nenadoma utrgala sredi takta. Plesalci so žvižgali kakor na političnem zborovanju. Cepetanje, vzkliki, krik. Pravi škandal v očeh tenkovestnega profesorja, zlasti še, ker so ga obdali kolegi in mu začeli prigovarjati, naj vendar še ne zaustavlja godbe. Navadno se je ples zavlekel čez predpisani čas za »akademsko četrt« in večer je zaključil zaključni ples. Tako je tudi vsak plesalec vedel, kdaj je treba odriniti. Zdaj je pa nastala čudovita zmešnjava, vznemirjenje, pač že zaradi zakona vztrajnosti. Plesati vendar ne moreš nehati tako nenadno, kakor je n. pr. okamenela Lotova žena. Da je bila zmešnjava še večja, je nenadno ugasnila luč in v temi so začele deževati na račun dežurnega takšne, da mu je bilo celo nekoliko neprijetno, ko je odločno zahteval luč. Dvorana se je zopet razsvetlila in dežurni se ni več počutil tako dobro v lastni koži, kajti bil je edini steber reda in miru, a tudi sam čez mero vznemirjen. Pograbil je prvega dijaka, ki ga je dosegel, in ga s poklicno strogostjo vprašal po imenu. Dijak je pa seveda tudi tako rekoč v poklicni bojazni povedal napačno ime. Gospod dežurni je prijel še njegovega tovariša ter ga vprašal, če se »delikvent« v resnici tako piše. Dijak je potrdil solidarno. Toda s tem je bilo prave zabave že konec in ne moremo reproducirati, kako so akademiki, ki jim srednješolska nadzorna plesna oblast ne more neposredno do živega, očitali dežurnemu, da zapravlja svoj ugled.

Posledice tega hrupa za nič so pa hude in najprej jih bo občutil plesni odbor — z blagajnikom na čelu. Izšla je okrožnica, ki so jo slovesno prečitali po šolah, do kam segajo pravice dežurnega profesorja na plesih. Odslej se bo moral sleherni plesalec izkazati pri blagajni z dijaško knjižico, da je v resnici dijak in da zahaja v 7. ali 8. razred. Nihče drugi nima pravice udeleževati se dijaških plesov. Dežurni pa sme točno ob 22. prekiniti ples in plesalci ga morajo brez odloga in brez izjeme ubogati. Sicer — sankcije!

Plesni odbor razmišlja o astronomski uri odnosno pripravi, ki bi ob določenem času zaustavila godbo, ugasnila luči, in v primeru potrebe napisala okrožnico. Toda vsega tega ni treba, saj imamo vendar dežurne.

Sokolstvo

Temelji dela sokolske župe Ljubljana za leto 1938

V nedeljo 21. novembra je bil na Taboru v Ljubljani delovni zbor društvenih načelnikov in načelnic, katerega se je udeležil župni strokovni odbor ter načelniki in načelnice iz 54 društev, skupaj 116 oseb.

Od 8. do 12. ure so člani in članice župnega strokovnega odbora v treh telovadnicah poučevali proste vaje za praški zlet, ob 13. uri so načelniki in načelnice težke vaje brata Kovača že brezhibno izvajali na godbo. Volja, duh in ljubezen do Sokolstva je omogočil peturno neprekinjeno gibanje. Kdor jih je videl pri delu, je mogel zaslutiti, da je vzgoja sokolske mladine v pravih rokah, da bo prihodnje leto sokolsko še bolj razgibano: »Mir s teboj, dragi dom, če sovražnik ti preti«.

Od 15. do 18. ure je bilo v mali dvorani na Taboru redno jesensko zasedanje zbora društvenih načelnikov in načelnic, ki pa je imelo letos to posebnost, da so na zbor prišli novi društveni načelniki in načelnice, ki so bili tekom tekočega meseca izvoljeni za novo poslovno leto. S to dalekosežno spremembo se uvaja v Sokolstvo novo poslovno leto, ki traja od septembra do konca avgusta, kar bolje ustreza sokolskemu delu. Za letos se je to izvedlo le v strokovnih odborih oziroma načelništvu.

Zbor načelnikov je po predlogu župnega strokovnega odbora za leto 1937/38 soglasno sprejel tale delovni razpored:

8. decembra 1937 predelava praških prostih vaj za naraščaj, ter delovni sestanek društvenih prosvetarjev;
12. decembra tečaj za telovadbo na orodju;
18. decembra zbor ljubljanskega vaditeljstva;
26. do 30. dec. župni smučarski tečaj za članstvo in naraščaj;
15. do 16. jan. 1938 župne smučarske tekme članstva in naraščaja;
6. februarja predelava praških prostih vaj za načelništva;
13. februarja predelava praških prostih vaj za naraščaj;
27. febr. tečaj za telovadbo na orodju;
16. marca župni tečaj za sodnike in sodnice;
27. marca tečaj za telovadbo na orodju;
24. aprila poklonitev Sokolstva pred spomenikom Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja na Rakeku;
1. maja delovni zbor društvenih načelnikov;
11.—12. junija župni zlet in župne tekme na orodju;
26.—29. jun. zlet in tekme naraščaja v Pragi;
30. jun. in 1. jul. mednarodne tekme v Pragi;
1.—2. julija tekme članstva v Pragi;
3.—6. jul. glavni zletni dnevi članstva v Pragi;
11.—17. jul. župni tečaj za taborenje članic;
18.—24. julija župni tečaj za taborenje članov;
21. avgusta medžupne tekme v plavanju;
11. septembra župne tekme v streljanju.

Storjeni so bili tile važni sklepi:

II. »pomladanski zbor Sokolov« se bo izvršil v povečanem obsegu, okrožnih zletov v letu 1938 ne bo, moški in ženski naraščaj bo nastopil na župnem zletu v novih telovadnih oblekah, v vseh društvih in četah je uvesti nošnjo predpisanih telovadnih krojev tudi pri redni telovadbi, ter obvezno čitanje člankov iz župnega vestnika. Meseca oktobra se bosta vršila dva desetdnevna prednjaška tečaja za člane in članice.

Po izčrpni razpravi v zimskem vzgojnem delu je zbor načelnikov in načelnic dal popolno zaupanje dosedanjemu župnemu načelništvu s tem, da ga je v celoti brez najmanjše spremembe ponovno izvolil za eno leto: načelnik: Lubej Franjo, namestniki: dr. Pustišek Ivko, Rus Jože in Trček Stanko, načelnica: Vazzaz Jelica, namestnice: Krže Mica, Stanič Mara in Jezeršek Hilda.

Zbor je bil zaključen s pesmijo Sokolskih legij, in načelniki in načelnice so se vrnili v svoja društva pripravljati to, kar narod pričakuje od Sokolstva v letu 1938.

★

— **Ljubljanski Sokol** vabi svoje članstvo na skupno proslavo 1. decembra, ki bo za vsa ljubljanska sokolska društva na predvečer 30. t. m. ob pol 21. uri v veliki dvorani sokolskega doma na Taboru. — Na praznik uedinjenja 1. decembra pa bo v društveni telovadnici v Narodnem domu ob 11. slavnostna seja društvene uprave in prednjaškega zbora s svečano zaobljubo novega članstva, prevedbe dece v naraščaj ter naraščaja v članstvo. Na to slavnostno sejo ponovno vabimo vse društvene pripadnike — članstvo naraščaj in deco. — Ob pol 16. uri istega dne, bo v društveni mali dvorani mladinska proslava praznika uedinjenja. Na sporedu bodo deklamacije in svečana lutkovna predstava. Na to mladinsko proslavo vabimo predvsem starše in prijatelje naših najmlajših pripadnikov.

Mati in otrok v Rusiji

Nova sovjetska ustava veli, da bodi materinstvo kot najsvetejša naloga ženi v radost

V sovjetski Rusiji je šla emancipacija žensk svojo pot do najmanjših podrobnosti. Toda prav v deželi, kjer je žena poslanik in finančni minister, kjer zavzema tudi druga visoka mesta, posvečajo ženi materi izredno pozornost in ji izkazujejo veliko čast, kar vidimo na vsakem koraku. Ne samo v krasni moskovski podzemni železnici, okrašeni na vsakem postajališču z drugačnim marmorjem, temveč tudi v vsakem tramvaju in avtobusu vidimo prva in najboljša mesta rezervirana mladim materam z otročički v naročju ali nosečim ženam. In zanimivo je, da se niti v nabito polnem tramvaju ali avtobusu nihče ne preriva na ta rezervirana mesta, ki ostanejo navadno prazna, pa naj bo gneča še tako velika, če se ne vozij oslučajno mlade matere ali noseče žene.

Rusija je prepredena z široko mrežo socialnega skrbstva, kar olajšuje materi njeno poslanstvo, posebno prve težke ure in pozneje vzgojo otrok. Skrb za otroka se prične prav za prav že pred njegovim rojstvom. Lani je izšel strog zakon proti prekinitvi nosečnosti in široki sloji prebivalstva so ga sprejeli z največjim zadovoljstvom. To pomeni, da se v državi, ki je pravkar proslavila 20letnico svojega obstoja, utrjuje razmerje med možem in ženo, da prihaja rodbina zopet do veljave in spoštovanja kot socialna celica, kot državotvorni činitelj. To pa obenem dokazuje, da se je moralni nivo dvignil in gospodarske razmere zboljšale. Sovjetski ženi se namreč ni treba bati materinstva, ker moralno in gmotno ne trpi, če ima nezakonskega otroka. Ker država ne dela nobene razlike med zakonskim in nezakonskim otrokom, ostane žena tudi v primeru nezakonske nosečnosti upoštevan in spoštovan član človeške družbe, nobene sramote se ji ni treba bati, nihče ne kaže s prstom za njo, kakor pri nas, kjer požene družba brezsrčno v obup in smrt toliko nesrečnih deklet.

Zakon prepoveduje pod strogo kaznijo odpustiti ženo zaradi nosečnosti iz službe. Da bi med nosečnostjo ne trpelo njeno zdravje, ji je z zakonom zajamčen dopust in sicer dva meseca pred porodom in dva po njem. Tak dopust, trajajoč v celoti eno tretjino leta, izrabijo delavke in uradnice v mestih, pa tudi kmetice na vseh kolektivnih in sovjetskih gospodarstvih. Dalje je mladi materi zajamčena brezplačna zdravniška pomoč in za porode je rezerviranih 20% vseh postelj v bolnicah. Razen tega grade povsod nove porodnišnice, v katerih so porodi večinoma brez bolečin, ker imajo porodnice na razpolago poleg izvežbanih zdravnikov tudi najmodernejše pripomočke.

Mlada mati v Rusiji tudi ne trpi pomanjkanja, kajti precej visoke alimente izterjavajo od očeta zelo strogo. Večinoma se odtegnejo alimenti kar od plače in sicer za enega otroka četrtina za dva tretjina, za več pa tudi polovica. Razen tega vodi sovjetska Rusija, ki šteje že blizu 200 milijonov prebivalcev tudi politiko naseljevanja, da si zagotovi bodočnost. Kakor v Italiji, skrbi tudi v Rusiji država, da število rojstev čim bolj narašča. In tako dobi vsaka porodnica ob porodu enkratno podporo. Tiste mlade matere, ki imajo po več otrok, pa še posebne premije. Pri sedmem otroku dobi po 2.000 rubljev skozi pet let, pri osmem otroku pa skozi 10 let.

Glavna olajšava delovni materi je pa v tem, da lahko takoj zaupa svojega otroka javnemu skrbstvu. Če hoče, ga lahko izroči čez dan v detske jasli, pozneje pa v dečji dom, kjer ostane čez dan, ko je mati zaposlena, zvečer ga pa lahko vzame k sebi, ali pa pusti tudi v domu, kjer je dobro spravljen. S tem obsežnim socialnim skrbstvom je Rusija dosegla deloma to, da je močno nazadovala umrljivost pri porodu in otrok, na drugi strani pa tudi to, da je postalo materinstvo kot najsvetlejša naloga žene radost, kakor določa nova ustava.

Princesa se uči kuhati

Najstarejša hči angleškega kralja Jurija, bodoča angleška kraljica, indijska cesarica in vladarica angleških dominionov, je stara zdaj 11 let in zato se mora učiti gospodinjstva. Dvakrat na teden obleče lahek delovni plašč in se uči kuhati v kuhinji Buckinghamske palače. Gospodinjsko delo jo zelo veseli. Posebno rada peče drobno pe-

civo. Njeni babici, kraljica mati Mary in grofica Straathmore, sta ji sestavili knjižico preizkušenih starih receptov škotskega peciva in princesa Lilibeth pripravlja stari kraljici čajne zakuske.

Angleži, ki zelo ljubijo svoje vladarje, kajti v Angliji je kraljestvo že dolga stoletja zelo demokratično in kralj je prav za prav samo prvi uradnik v državi ter njen predstavnik, se silno zanimajo za princeso Lilibeth, bodočo kraljico. O nji pripovedujejo mnogo anekdot, seveda niso vse resnične, so pa otroško ljubke in zato jih Londončani radi poslušajo. Eno zadnjih je pripovedovala oni dan v družbi lady Cynthia Asquithova. Mala princesa ima rada živali. Ko so jo vprašali za god, kaj bo počela, ko bo kraljica, je baje odgovorila, da bo takoj izdala zakon, s katerim bo prepovedano ob nedeljah zapregati in jahati konje, češ, da hoče tudi konj imeti nedeljski počitek. Najbolj vroča njena želja je pa peljati se z avtobusom.

Serum proti gobavosti

Znani švedski profesor John Reestierna, ki je bil leta 1912 prvi, kateremu se je posrečilo vzgojiti mikroorganizem gobavosti in cepiti to bolezen opicam, je v svojem nedavnem predavanju poročal o uspehih, doseženih deloma po njem, deloma pa po drugih zdravnikih v mnogih drugih državah z uporabo seruma proti gobavosti. Od leta 1933, ko je poročal prof. Reestierna o svojih odkritjih na upsalski univerzi, je delal ta švedski učenjak v deželah, okuženih po gobavosti. Bil je v Abesiniji in drugih deželah Afrike, kjer imajo kolonije gobavcev, bil je v Kolumbiji in Venezueli, kakor tudi v največji koloniji gobavcev Agua de Dios v Južni Ameriki, kjer je zbranih 5000 teh nesrečneževv.

V vseh teh krajih je z uspehom uporabljal svoj serum, dal ga je pa tudi 30 drugim zdravnikom in vsi so dosegli razveseljive uspehe v boju proti bolezni, ki je že od pamtiveka pravi bič človeštva. Iz znanih primerov je razvidno, kako izginejo z Reestiernejevim lečenjem razni znaki gobavosti. Otekline so se izgubile in odprte rane so se v kratkem zacelile, vročica je popustila, bolečine v živcih se se ublažile ali pa povsem ponehale itd. Bolniki, ki sploh niso mogli gibati s prsti, so lahko po lečenju brez težave pisali, šivali in opravljali razna druga dela. Novi serum dr. Reestierna se bo najbrž v kratkem izdeloval tovarniško.

Civilizirani vladarji

Danes so se zaprla vrata svetovne pariške razstave. Ker spominja po svoji splošnosti najbolj na razstavo iz leta 1900, zlasti kar se tiče poseta mnogih kronanih glav, se po Parizu splošno govori, da so se tudi najbolj eksotični kralji v zadnjih 30 letih povsem modernizirali. Čeprav še nikoli ni obiskalo pariške razstave toliko kraljev, kakor letos, ni bilo razburljivih prizorov kakor pod vlado dobrega prezidenta Loubeta leta 1900.

Perzijskega šaha je takrat razžalil v neki pariški restavraciji natakar s tem, da ni dovolj hitro ponudil jedi kralju kraljev, ki je srdito vzkliknil: »Takoj na kol z njim!« Prihiteti je moral restavrater in spoštljivo zagotoviti šaha, da je bilo njegovo povelje izpolnjeno, čeprav so se vsi skrivaj smejali. V Perziji bi bil seveda ubogi natakar takoj nataknjen na kol.

Siamski kralj Sisowath se je začudil, ko so mu pokazali giljotino, da je v nji prostora samo za eno obsojenčevo glavo namestu za deset, kar je najmanjše število pri usmrtitvah v Siamu. In odločno je zahteval, naj mu takoj pokažejo, kako giljotina deluje. Naključje je hotelo, da je bil prezident Loubet baš odklonil pomilostitev na smrt obsojenega zločinca. Siamski kralj je bil torej povabljen k usmrtitvi krepkega, lepega bandita. Pa tudi s tem ni bil zadovoljen. — Ne, tega ne, ta je premlad in prelep! — je vzkliknil. — Usmrtite tega le tu! — Pokažal je na državnega tožilca, ki je uradno prisostvoval usmrtitvi. Kralj je bil zelo nejevoljen, da mu niso ustregli.

9 let stara violinistka

Ljubljana, 26. novembra.

Čisto poseben in čudovit, a obenem ljubek pojav na sporedu novinarskega koncerta dne 1. decembra na Taboru bo nastop komaj 9letne virtuozne violinistke Jelke Staničeve, ki bo s spremljevanjem klavirja izvajala Musorgskega: »Solzo« in Boccherinijev »Menuet«, dve odlični skladbi v violinski literaturi. Posebno druga skladba zahteva izredno tehnično spretnost in obvladanje instrumenta. Mlada Jelka je hči člana Ljubljanskega kvarteta, g. Frana Staniča, in je najmlajša učenka našega konservatorija. Uči se pri priznanem violinskem pedagogu prof. Janu Šlajsu, katerega plodno delovanje je dalo Ljubljani že vrsto virtuozov, pedagogov ter instrumentalistov, ki zavzemajo važna mesta v naše mglasbenem in koncertnem življenju, na glasbenih šolah, v opernem, radijskem in filharmoničnem orkestru ter v orkestralnem društvu. Jelka Staničeva je ena najbolj nadarjenih gojencev prof. Šlajsa. Ima absoluten posluh, kolosalen spomin, za svoja otroška leta nenavadno razvito tehniko in je izredno muzikalna.

Mlada Jelka je že doslej večkrat nastopila: v radio-studiju in na produkciji drž. konservatorija. S posebno velikim uspehom se je predstavila s svojim instrumentom pred mednarodno publiko v Rogaški Slatini. Klavir študira pri prof. Zarnikovi z odličnim uspehom, ples pa pri baletnem mojstru g. Golovinu. Zanimivo je, da je mlada Jelka tudi v narodni šoli dobra učenka. Na osnovni šoli v Mladiki je doslej imela v vseh predmetih odlično in je bila tudi že nagrajena z zlato knjigo za najpridnejšo učenko. Ne dvomimo, da bo nastop mlade Jelke na novinarskem koncertu kaj zanimiva, ljubka in privlačna točka sporeda in da bo njeno izvajanje tudi med široko maso publike, ki bo zbrana na tem koncertu, izzvalo navdušenje in priznanje za mlado umetnico, ki jo čaka gotovo še velika bodočnost.

ROLF FREMONT: 8

Svet v razvalinah

Pustolovski roman

— Moramo si posvetiti, počakajte, — je dejal eden. — Obrnite se s hrbti proti vetru — tako, in zdaj poskusim posvetiti z vžigalico. Radoveden sem, kateri izmed beguncev leži tu.

Vžigalica je zažarela in nekaj trenutkov je zadostovalo, da je razsvetlila obraz padlega.

Pazniki so kriknili od groze in presenečenja.

Pred njimi je ležal Žolti Jean s prebitim čelom. Krogla mu je bila prodrla od strani glave in najbrž je bil takoj mrtev.

— Puške imata? Kako je to mogoče, — se je oglasil najstarejši paznik, ko so bili minili prvi trenutki osuplosti.

— Torej je imel Pitolet prav! Nekdo je prišel beguncema od zunaj na pomoč.

— Zato tudi ta ogenj tu v gozdu.

— Kaj zdaj? — so se posvetovali pazniki. Njihovega poguma je bilo takoj konec, čim so spoznali, da prednost orožja ni več na njihovi strani. Zdaj so vedeli, da vise njihova življenja na nitki, če imata begunca v rokah orožje. Lahko bi prežala na nje za vsakim deblom in pognala svojim zasledovalcem krogle v glave, še predno bi se nadejali in prav tako kakor se je zgodilo z Jeanom.

— Iti do ognja bi bilo blazno, — je menil paznik, ki je bil prevzel po padlem poveljstvo.

— Toda Pitolet, kaj je z njim?

— Leži tu nekje prav tako ubit kakor Jean.

— Pokličimo ga, morda se pa odzove.

Klici niso mogli prodreti daleč skozi vihar. Nobenega odgovora ni bilo.

Pazniki so se znova posvetovali.

— Vrnimo se raje hitro in pošljimo po pomoč. Ne moreta nam uiti, če bežita pred nami, če sta pa pobegnila v notranjost otoka, ju gotovo zgrabijo druge straže.

— Ustrelimo vsaj po dvakrat, če ne drugače kar tja v ogenj, da se bomo lahko izkazali, da smo rabili orožje. Saj veste, drugače bi nam doma na raportu očitali, — je svetoval eden izmed paznikov.

— Res je! Kar v ogenj ustrelimo, — je zapovedal vodja.

Počilo je šest strelov in grmada se je pod udarcem krogel napol sesula.

Straža se je jela potem previdno umikati v pričakovanju, da bo zdaj zdaj zadela tega ali onega ista usoda, kakor Žoltega Jeana, ki se je bil sredi gozda v temi in viharju tako nepričakovano pogreznil v svoj večni sen.

Toda nazaj grede jih ni doletela nobena nezgoda in tudi v ograji se ni pripetilo nič posebnega. Na počitek seveda niso mogli več misliti. Vsi so bedeli. Jetniki so takoj opazili potrtost svojih paznikov in iz tega so sklepali, da se je njihovima tovarišema beg posrečil. Vse njihove simpatije so spremljale srečnejša tovariša, ki jima pa niso zavidali, čeprav bi se bili radi tudi oni rešili iz tega pekla.

S puškami v rokah so se pazniki tiho pogovarjali do ranega jutra, zunaj je pa še vedno divjal vihar. Šele proti jutru se je polegel in iz težkih oblakov je jelo liti.

Navse zgodaj zjutraj so poslali v gozd močno patruljo, ki je našla Jeanovo truplo na istem kraju, kjer so bili naleteli nanj ponoči njegovi tovariši. Nekaj korakov južno od trupla je ležala Jeanova puška, ki sta v nji manjkala dva naboja. To je bilo vse, kar je bilo ostalo od nočnega boja.

O beguncih pa ni bilo duha ne sluha — pa tudi o Pitoletu ne.

Ker tiste dni niso videli nobene ladje blizu obale in tudi vse iskanje po skalovju in med pečinami ni rodilo uspeha, so končno mislili, da je Pitolet v spopadu na obali padel in da sta vrgla begunca njegovo truplo v morje, potem sta pa našla smrt v valovih ob vznožju strme skale, ali pa sta se ubila, ko sta hotela po čereh doseči morje.

Druge pametne razlage niso našli.

Pet dni so zaman iskali begunce, potem so se pa vrnili in številki 745 in 874 sta bili po odredbi uprave zapisani v seznam mrtvih.

— Kdo pa sta bila to prav za prav? — je pomislil uradnik, ki mu je bilo poverjeno to delo in radovedno je pogledal v seznam kaznencev, kjer je našel zabeleženo tole:

»Št. 745: Albert Semain. Po lastni izjavi rojen leta 1889, samski, priseljenec iz Rusije. Obsojen zaradi poskušenega roparskega umora na 10 let prisilnega dela.

Št. 874: Charles Morinet, rojen 1897 na Ruskem Poljskem, oženjen, obsojen zaradi uboja na 20 let prisilnega dela.«

Torej ni nobene škode — niti prvega, niti drugega ni škoda, je zamrmral sključeni starček Regnier in zaprl debelo knjigo, kjer je bilo pod suhoparnimi podatki in imeni vseh kaznencev zadnjih desetih let skritih toliko tragedij in človeškega gorja. Potem se je pa obrnil k svojemu mlajšemu tovarišu, rekoč:

— Tega Pitoleta mi je pa resnično žal. Zaradi teh dveh lopovov je izgubil življenje — to je res prevelika žrtev.

— Še trideset let ne. In tu je bil v službi komaj dobre tri mesece. Bil je imeniten dečko. Jean ga je vedno hvalil, kako vesten je. Toda kaj mu zdaj pomaga vse to? Je že tako na svetu — tega zgrabi smrt za vrat prej, onega pozneje. Človek je pač samo igrača usode in naključja.

— Ni mogoče, da bi bilo vse to delo slepe usode. Jaz pa vendar le verujem v pravičnost Previdnosti, — je ugovarjal drugi.

— Moja navada ni, da bi komu jemal prepričanje. Zaradi mene lahko verujete v kar hočete. Morda pa leta za vami angel varuh, — je zamrmral večno nezadovoljni in mrki Regnier odhajajoč v drugo sobo. Komaj je pa zaprl vrata za seboj, je obstal si položil kazalec na čelo in dejal s trpkim nasmehom, namenjenim bodisi naziranju njegovega tovariša ali mnenju vobče:

Tiskarska Josip Pavančič — Za »Narodno tiskarno« Fran Jeran — Za upravo in inseratni del lista Oton Christof — Vsi v Ljubljani